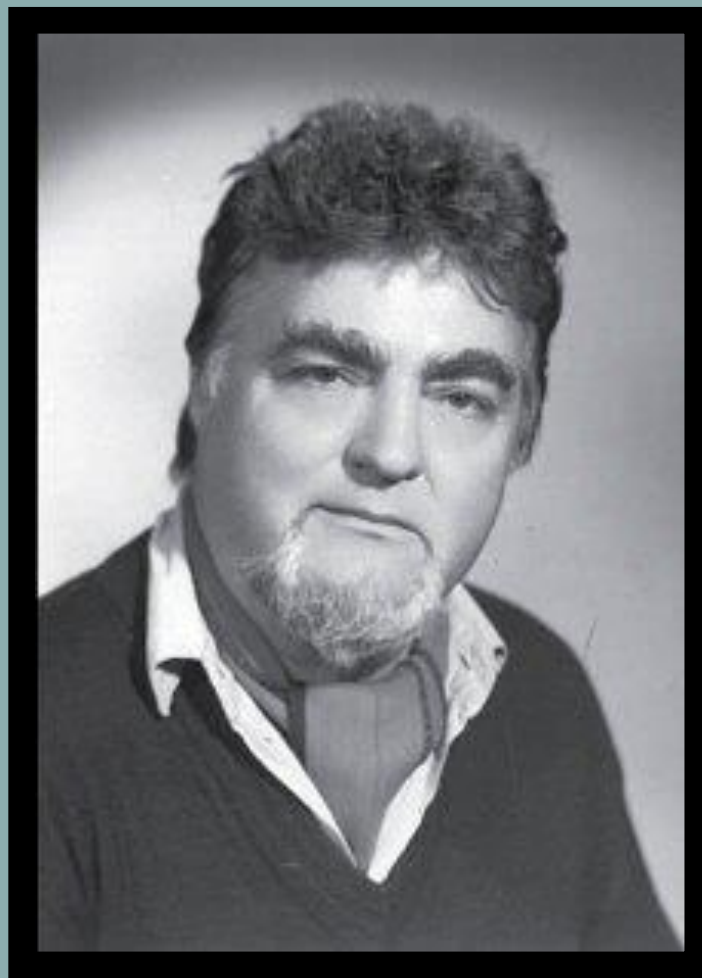

PISANII SÂNGEORZENE

- SPIRITUALITATE, ISTORIE ȘI TRADIȚIE LOCALĂ -

FILIMON SIMINIC (1942-2014)

ANUL III, NR. 12 (28), DECEMBRIE, 2014

ÎN ACEST NUMĂR:

**VASILE PETRE ZINVELIU, TIBERIU MORARIU,
FLORIN HODOROGA, LAURENȚIU OANEA, SĂPTĂMÂNA,
DORIN DOLOGA, IOAN COSTAN, ALEXANDRU DĂRĂBAN**

PISANII SÂNGEORZENE

- Spiritualitate, Istorie și Tradiție -

ANUL III, NR. 12 (28), DECEMBRIE 2014

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor **FLORIN HODOROGA**
teolog **ALEXANDRU DĂRĂBAN**

REDAȚIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33, jud. Bistrița-Năsăud; E-mail:
florin.hodoroga@gmail.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj; E-mail: adaraban17@yahoo.ro;
alexandrudaraban53@gmail.com

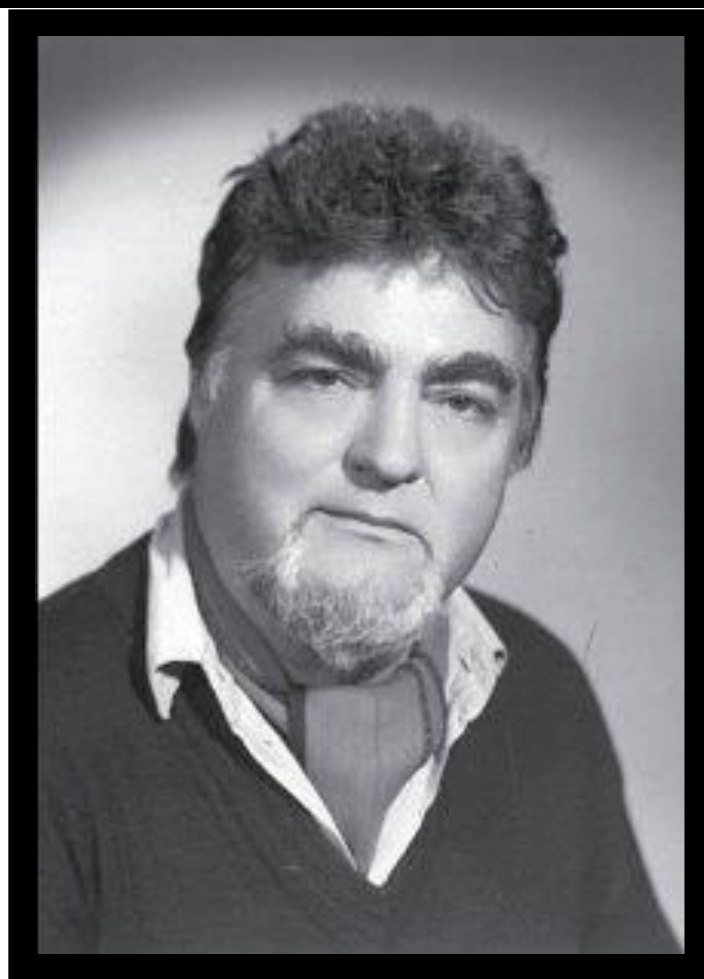
TEHNOREDACTARE: Alexandru Dărăban

Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:
<https://independent.academia.edu/DarabanAlexandru>
<http://en.calameo.com/accounts/3280504>

COPERTA I: *IN MEMORIAM - FILIMON SIMINIC*
COPERTA IV: LAURENȚIU OANEA, SOLOMON HALIȚĂ, ALEXANDRU HALIȚĂ,
OCTAVIAN UTALEA (Sângeorzeni implicați direct în actul Marii Uniri)

ISSN 2285 – 8229
ISSN-L 2285 – 8229

IN MEMORIAM

Muzic
Filimon

Pentru Tomuc
sa aiba in viata
succesi
Festivitate

FILIMON SIMINIC

TENOR

30 DE ANI DE ACTIVITATE PE SCENA LIRICA

TROSCHNEN

Simin Filimon

FILIMON SIMINIC

- Tenor -

- Născut la 6 martie 1942 în Sângeorz-Băi, județul Bistrița-Năsăud.

- 1956-1960, elev al Liceului „George Coșbuc” din Năsăud.

- 1960-1962, urmează cursurile Institutului Pedagogic din Cluj-Napoca.

- 1962-1967, Conservatorul (azi, Academia de Muzică) „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, secția „Compoziție, dirijat, pedagogie” cu specializarea „Dirijat

cor” la clasa profesorului Pop Dorin.

- 1968-1972, angajat al Operei Române din Cluj-Napoca.

- 1972-1974, la Craiova, unde este prim solist și cap de afiș al spectacolului „Sânge vienez” de J. Strauss, în rolul Conte Eduard, spectacol ocazionat de înființarea Teatrului Liric din Craiova la data de 29 iunie 1972.

Din septembrie 1974 a intrat prin concurs la Opera Română din Iași. Pentru concursul de la Iași a cântat rolul Ciprian Porumbescu din „Lăsați-mă să cânt” de Gherase Dendrino și Conte Eduard din „Sânge vienez” de J. Strauss.

La Iași s-au deschis toate porțile spre operă, deoarece repertoriul operei era mare și variat și, tocmai, la venirea lui în Iași s-au pensionat trei tenori de maircă ai Operei Române ieșene: Ion Iorgulescu, Victor Popovici și Traian Uilecan. Astfel că a luat în piept cele mai diferite ca:

- Ducele de Mantua din „Rigoletto”

- Alfredo din „Traviata”

- Manrico di „Trubadurul”

- Ernani din „Ernani”

- Tamino din „Flautul fermecat”, etc.

Cu această ocazie să amintim o parte din repertoriul cântat în cei 30 de ani de activitatea.

OPERE

Autorul operei	Titlul operei	Personajul interpretat
Belini	Norma	Polione
Donizetti	Lucia de Lamermoor	Edgardo
Bizet	Carmen	Don Jose
Gounod	Faust	Faust
Mozart	Flautul fermecat Răpirea din Serai	Tamino Belmonte
Pucini	Tosca Madame Butterfly	Cavardossi Pinkerton
Ceaikovski	Eugene Oneghin	Lenski
Verdi	Rigoletto	Ducele de Mantua
Verdi	Bal mascat Traviata Ernani Trubadurul	Ricardo Alfredo Ernani Manrico
Mascagni	Cavaleria rusticana	Turidu
Leoncavallo	Paiate	Canio
Enescu	Oedipe	Pastorul Regele Lajos
Gheorghe Dumitrescu	Răscoala Decebal	Petre Petre Ardalus

OPERETE

Autorul operetei	Titlul operetei	Personajul interpretat
Strauss	Liliacul Sânge vinez	Eisenstein Eduard
Kalman	Silvia	Edvin

Herve	Mademoiselle Nitouche	Champlatreux
Abraham	Bal la Savoy	Aristide de Fablas
Kuneke	Logodnicul din lună	Străinul I
Gherase Dendrinu	Lăsați-mă să cânt	Ciprian Porumbescu
Ștefan Lory	Toate pnzele sus	-

VOCAL SIMFONIC

Compozitorul	Titlul
J. S. Bach	Missa în Si minor „Magnificat”
Mozart	Missa Încoronării, Requiem
Beethoven	Simfonia a IX-a
Handel	Samson, Serbările lui Alexandru
Verdi	Requiem

A cântat peste hotare în Italia, Danemarca, Franța, Polonia, Germania, Bulgaria, Ungaria, URSS, Cehoslovacia, Republica Moldova.

A cântat cu artiști mari din Europa și America, multe nume cunoscute și apreciate. Ei există pe afișele tenorului. Dintre aceștia tenorul specifică: „Nu pot, însă, să nu-l amintesc pe prietenul meu Paata Burguladze, marele bas gruzin, cu care am cântat două spectacole de faust și cu care am legat o prietenie frățească. Apoi, dintre artiștii români, David Ohanesian, de multe ori stând la dânsul acasă, mi-a dat multe sfaturi și mi-a fost ca un părinte.

Am cântat și cu Nicolae Herlea, un om deosebit, atât în viața de scenă cât și în afara ei. Nu pot să uit apoi spectacolele de la Kiev unde am cântat *Faust* și *Traviata*, unde muncitorii de scenă m-au purtat pe umeri, afară, în stradă, zicând: *maladet*, adică *bravo*.

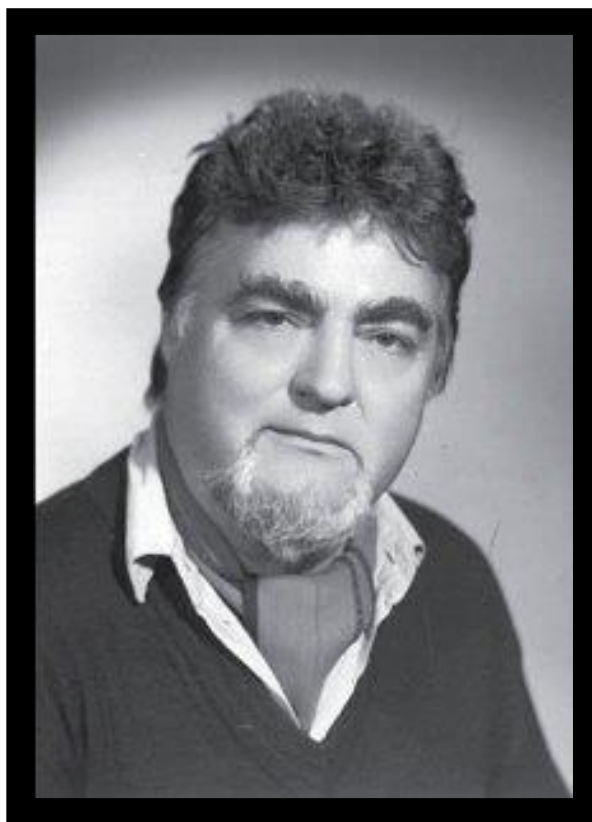
La Stara Zagora, în *Traviata* și *Rigoletto*, s-a aplaudat atât de mult încât nu știam cât să mai stăm pe scenă la aplauze”.

Tenorul Filimon Siminic, cetățean de onoare al orașului Sângeorz-Băi

Tenorul Filimon Siminic de la Opera din Iași a revenit pe plaiurile natale, în luna august a anului 2009, pentru a fi înnoobilat cu cea mai importantă distincție a localității: titlul de „Cetățean de Onoare al orașului Sângeorz-Băi”. Decizia a fost luată la reunirea în plen a Consiliului Local, la propunerea primarului Roland Venig. În expunerea de motive a acestuia se arată că Filimon Siminic merită această distincție pentru meritele deosebite în activitatea artistică prin care a adus cinste comunității sângeorzene.

Opera Națională Română din Iași anunță decesul maestrului Filimon Siminic

Opera Națională Română Iași, în sentimente de profundă tristețe și îndurerare, își manifestă regretul față de trecerea în veșnicie a marelui tenor, maestrul Filimon Siminic.

Trupul neînsuflețit va fi depus în foaiorul *Teatrului Național*, vineri, 28 noiembrie, între orele 9.30 – 12.30, apoi va fi condus la *Biserica Banu*.

Slujba de înmormântare va avea loc sâmbătă, 29 noiembrie, la *Biserica Banu*, începând cu ora 11.00. De la ora 12.30, se va merge la cimitirul *Sf. Petru și Pavel*.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Maestrul Filimon Siminic

- a avut această străduință și această dorință: ca numele său să fie scris în ceruri -

Preot ZINVELIU VASILE PETRE¹

Nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucurați că numele voastre sunt scrise în ceruri.(Luca 10,20)

Îmi vine greu să vorbesc într-o astfel de atmosferă... Am ales ca început al cuvântării mele acest cuvânt rostit de Domnul Iisus Hristos și consemnat în Evanghelia după Luca: *Nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucurați că numele voastre sunt scrise în ceruri.(Luca 10,20)*. La un moment dat, Domnul Hristos își trimite ucenicii (pe cei șaptezeci) prin țara sfântă, să meargă înaintea Lui, din cetate în cetate, să propovăduiască împărăția cerurilor și venirea lui Mesia Hristos. Ca semn al trimiterii Lui, le dă acestora și puterea de a face minuni... Și, nu după mult timp, se întorc ucenicii, bucueroși de succesul lor formidabil: *Doamne - zic ei - și demonii ni se supun în numele Tău.(Luca 10,17)*. Dar Domnul Hristos le spune acest cuvânt: *Nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci, mai mult, bucurați-vă că numele voastre sunt scrise în ceruri.(Luca 10,20)*. Iată o bucurie mai mare decât o harismă, o bucurie mai mare decât puterea de a vindeca, o bucurie mai mare decât puterea de a scoate demoni – bucuria ca numele tău să fie scris în ceruri.

¹ Cuvânt la înmormântarea maestrului Filimon Siminic

Maestrul Filimon Siminic, așa cum l-am cunoscut eu în ultimul an și jumătate de viață, a avut această străduință și această dorință: ca numele său să fie scris în ceruri. A înțeles ce înseamnă să nu-ți aduni comori pe pământ, unde furii le sapă și le fură, ci să-ți aduni comoară în ceruri, unde stricătorii nu pot să o atingă. A înțeles că unde este comoara ta, acolo este și inima ta. De aceea, atunci când a aflat că în satul său natal, Cormaia, se dorește construirea unui locaș de cult ortodox, a venit în grabă acasă și a oferit terenul necesar, o bună parte din moștenirea primită de la părinți, iar pe lângă aceasta a mai vândut o bucată de pământ, donând Bisericii banii obținuți. Așa a știut maestrul să-și adune comoară în cer, așa a înțeles dumnealui să-și treacă numele în Cartea Vieții.

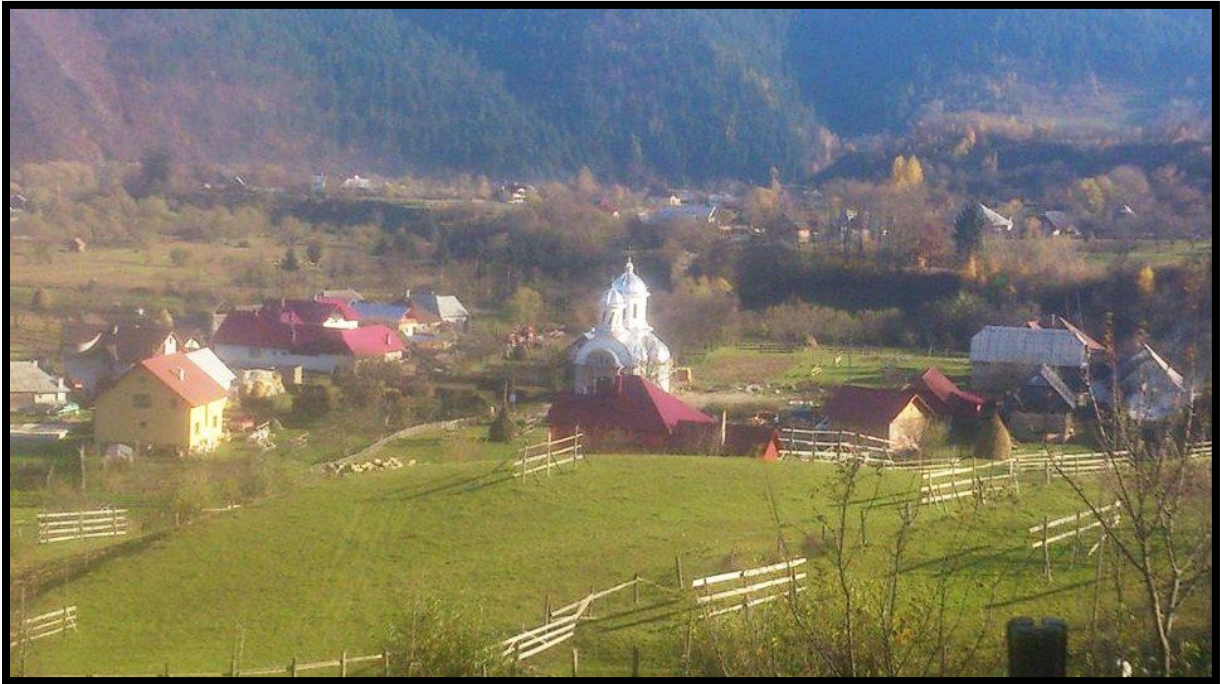
Dacă ar trebui să-l caracterizez printr-un cuvânt pe maestrul Filimon Siminic, așa cum l-am cunoscut eu, aș zice că iubirea a fost virtutea sa de căpătâi. Din iubire le făcea pe toate. Venea cu multă dragoste la Cormaia la fiecare hram (Biserica noastră are două hramuri: hramul principal - *Sfântul Nectarie*, iar cel de-al doilea hram – *Sfinții Împărați Constantin și Elena*, hram ales în amintirea fiului său, Maximus Constantin, trecut la cele veșnice în urmă cu cinci ani).

A venit și în urmă cu trei săptămâni la noi, la Cormaia, și ne-a adus un candelabru superb, dar și costisitor în același timp. Și îmi amintesc că îmi spunea atunci: *Părinte, eu tot ce fac, fac pentru sufletul lui Maximus*. Și așa era: ar fi făcut orice din dragoste pentru fiul său. I-am spus și atunci că nu doar pentru fiul său a făcut donațiile ci și pentru sine, pentru că milostenia pe care o faci în numele cuiva, la fel și rugăciunea pentru ceilalți au un dublu efect: faci un bine celui pentru care te rogi, dar îți faci un bine și ție deoarece, rugându-te, intri în legătură harică, în comuniune cu Dumnezeu. Tot așa dăruind în numele cuiva, dăruiești și pentru sufletul tău. Voind să-l facă ctitor pe fiul său Maximus Constantin, s-a făcut ctitor și pe sine, căci ori de câte ori se va vorbi, peste veacuri, despre Biserica Ortodoxă din Cormaia, se va aminti și despre dărnicia jertfelnică a lui Filimon Siminic, tenorul de la Iași, care a vândut totul pentru a se construi Biserica pe terenul familiei sale.

Așa a înțeles acest om cu suflet mare să-și scrie numele în ceruri...

Un înțelept¹ afirma că dacă îi spui cuiva *te iubesc!* îi spui defapt *nu vei muri niciodată*. Și noi, cei care ne-am adunat astăzi la catafalcul maestrului Filimon Siminic, îi arătăm prețuirea prin prezența noastră, îi arătăm că îl iubim și că, pentru noi, nu va muri niciodată... Va rămâne veșnic în amintirea noastră. Amin.

¹ N.r. Gabriel Marcel filosof, dramaturg și critic literar din sec XX.

Biserica ortodoxă din satul Cormaia

TRADIȚII

TIBERIU MORARIU¹

Povestea oilor; bolile și leuirea lor; practici magice, descântece și supeștiții în legătură cu ele

Povestea oilor, ca animale alduite de Dumnezeu, precum și tradiția în legătură cu bolile lor, sunt foarte înrădăcinate în sufletul populației de pe Valea Someșuluui; nu găsim comună în care să nu se povestească cum a fost făcută oaia și ce leacuri băbești să se folosească în caz de boală. Din cauza credinței că îmbolnăvirea o fac duhurile rele, leuirea animalelor se face, atât din extracte de *zămuri* din diferite plante, cât și prin *sângerare*; mai mult, însă, predomină practicile magice și descântecele. Când *sbrotocesc* oile, șchioapătă, nu dau lapte sau sunt deochiate, se recurge la *mărgea de gândac*, la *laptele zânelor* sau la descântece de deochi, etc.

Afară de multe duhuri rele care umblă peste oi, sunt și mulți mpăcurari sau femei care caută să fure laptele oilor de la o turmă și să-l aducă la oile lor. Laptele trebuie strigat, urma oilor întoarsă, de asemeni trebuie grijit să nu fure sarea de la colibă, căci acest lucru poate pricinui multe necazuri. Dacă se mută cu strunga dintr-un loc în altul, baciul are grijă de a lua, din locul vechi al stânei, balegă și cenușă, căci oile stârpesc.

Credința în posibilitatea de a alunga duhurile rele din apropierea oilor, mai ales la băgatul oilor pe brânză, se vede din descântece care, multe, încep cu rugăciuni. Atunci preotul citește o rugăciune pe turmă, stropește oile cu aghiazmă, mertucii îi afumă cu tămâie, pun *ciatâj* în fața strungii sau se face *foc viu* ca oile să fie ferite de piatră, de cel necurat și vânturi rele. Femeile țin pe *Îndreiu lupcilor*, leagă cu lacăt fierul de la gura cuptorului sau *borodăului* ca tot anul *gura fiarelor* să fie legată și să nu poată păgubi turma.

¹ Articolul de față, scris de Tiberiu Morariu face parte din lucrarea *Material etnografic și folclor ciobănesc din Munții Rodnei*, în *Vatra* – Revista învățătorilor din județul Năsăud, Anul V, Nr. 6-12, iunie-decembrie 1939, pp. 151-154. Notele ce urmează fac parte din lucrare.

Povestea caprelor și a oilor

După ce o făcut Dumnezeu lumea, umblau caprele pe huci, pe vârful lor, iară oile pe pământ. Oile le-o făcut Dumnezeu și umbla cu iele la păscut, cu fluieru. El iera îndestulit și tare liniștit. Caprele le-o făcut dracu cu picioare tare lungi. Iele alergau și săreau pe deasupra tufelor. Dracu le păstore și fuge tăt după iele și să tăt trude și îmbla necăjit cu cetera-n mână. Dracul pizmuia pe Dumnezeu și ca să-l celuiască i-o spus să să prindă în rămășag; cine are să piciardă, acela nu are să aivă mai mult turmă și turma are să cie a celuia care are să câștige. Iei s-o învoit anume ca Dumnezeu să ascundă fluieru la oi și dracu cetera la o capră, iară Dumnezeu a ascuns trișca la berbece, lângă spicinare. După ce le-o ascuns, o zis Dumnezeu cătă diacu, să cate fluieru, dară dracu nu l-o aflat. Cân i-o vinit rându lu Dumnezeu să cate cetera, o mârș la capră și o împuns-o cu on ac, atunci capra o tușit și cetera o făcut „sbân” și o ieșit afară. De atunci caprele o rămas tâte lui Dumnezeu.

Cum umblau caprele numai pă vârful hucilor. Dumnezeu trebuia să umble după iele, pă huci, și atunci i-o spus dracu că tăt n-au să cie a lui caprele, că iel nu poate să să suie pă huci, după iele. Atunci Dumnezeu o lovit caprele cu trișca peste genunchi, de le-o scurtat picioarele, ca să scoboare gios. De atunci, nici azi nu au caprele păr pe genunchi și nu mai îmblă pă huci, dară cirea lor de drac, le-o mai rămas.

Suplai – Vasile Gavrițaș, 32 ani, 1934.

Runcu Salvei – Anhidim Constantin, 40 ani, 1934.

O trebuit la on om, de leac, lapce de capră sălbatică. Iel s-o dus să cate și o aflat capra suită într-on molid. Omu nu s-o putut sui s-o mulgă și o tăt găurit molidu, ici și colo, apoi s-o suit acolo s-o mulgă. De atunci o lăsat Dumnezeu caprele sălbatică și celelalte, să să suie numa pă huci.

Salva – Raveca Pupeză, 70 ani, 1934

Oaia năzdrăvană

O fost odată un copil sărac, care iera slugă la o gazdă cu oi. Între oile lui, la care umbla copilul, iera și o oaie năzdrăvană, că aceia putea face oi din bolovani, din putregaiuri, așa că da numa cu picioru și să făceau oile. Copilu o slujit la gazda lui v-o tri ai și cân să iasă o zis stăpânu lui că ce sâmbrie să-i deie? Iel o zis că nu-i trebe altă sâmbrie fără oaia aceia oaceșă. Apoi gazda s-o învoit și i-o dat oaceșă, și dacă i-o dat-o, oaia oaceșă i-o făcut turmă de oi, din putregaiuri și pेत्रi. Oaia oaceșă îi da în strungă, așa că iel mulge oile și face brânză.

Odată o zis oaia cătă ficior: „Du-te și te însoară”. Și i-o spus ce fată să ieie și anume să margă la gioc, și care fată a mere mai târziu la gioc și sara mai repede acasă, pă aceia s-o ieie de după cap, și s-o ducă la fâgădău, că aceia-i ursâta lui. Ficioru n-o ascultat, că iel o luat fata aceia care o mârș mai întâi la gioc și noaptea mai târziu acasă. După ce s-o însurat, o dus-o la oi, dară acolo o ascuns-o în colibă, sub glugă, ca să nu afle oaia. Cân o fost la muls, o zis păcurariu: „Dă-mi în strungă, ocișacă!”. Atunci oaia i-o răspuns: „Dăie-ți hâda de sub glugă”. Și nu i-o dat în strungă. Păcurariu, atunci, o suduit oaia, de maică, și atunci oaia o zis cătă celelalte oi: „Oi, oițe, faceți-vă care din ce sânteți, pेत्रii vă faceți și putregaiuri”. Apoi oaia o mârș în colibă și o scos pă hâdă de sub glugă și o bătut-o și după aceia o fugit în lume. Păcurariu, după aceia, o tăt îmblat în lume, cătând oaia și cântându-să¹ după ea, dară n-o mai aflat-o. Atunci s-o rugat lu Dumnezeu să-l facă scai și să-l lege de oi, că atâta i-o fost de drag.

Romuli – Ion Pupăză, 48 ani – 1934.

¹ Plângând.

Oaia îi sfântă și curată

O fost on proroc numit Solomon. Pă iel l-o ținut tătă lumea ca cel mai prost om de pe pământ. Iel s-o întâlnit c-on împărat și o împărăteasă. Împăratu o zis cătă iel: „Noroc bun!”. Atunci Solomon l-o întrebat pe împărat, că cine-i el. Împăratu o zis: „Nu vezi tu că ieu îs împărat? Dară cine ești tu?”. Atunci Solomon o zis: „Ia-s un bgiet om”. L-o întrebat după aceea împăratu pă Solomon, că cât plătește iel, că am auzit că tu iești cel mai prost dintre oamini? Solomon o zis cătă împărat: „Trizăci de zloți”. Atunci împăratul o sărit la iel și i-o zis: „Cum nu plătesc numa atâta, cân ceasu meu îi mai scump?”. Iel i-o răspuns că în zădar, că nu plătești mai mult, ba încă te-am pus pe mult, că pe Domnu Hristos l-o vândut cu douăzeci și nouă de zloți, iară tu nu faci ce-o făcut Hristos. Vez că Domnu Hristos o oprit fulgerile și trăsnetile, cu toiagul pă cer, dară tu nu poți face nimic. Atunci o zis împăratu că-i drept, dară să-i prețuiască împărăteasa, cât îi de scumpă. Iel i-o spus că nu plătește mai mult decât o pcele de oaie tunsă, iară împăratul o zis: „Ce-i o stopit de oaie?”. Doară împărăteasa lui prețuie mai mult. Apoi Solomon o zis cătă împăratu să facă o probă și anume să puie pe împărăteasa să se hâzască în talger și apoi să mănânce după aceea. După oaie, dacă se balegă în lapcele din găleată, să țâpă balega și brânza ei o mănâncă o lume întreagă. Atunci o zis cătă iel împăratu: „De ce să covițălește porcu cân îl prinde, iar oaia nu zice nimnica?”. Solomon prorocu i-o spus că de la oaie omul cere multe: lână, carne, mniel, caș, iară de la porc numa carne, așă că numa oaia îi ceia mai blagoslovită de Dumnezău.

Salva – Vasile Maftei, 42 ani – 1934.

Taraful Tradițional *Păunița*, Marele Premiu la Gherla și album cu sprijinul Culturii Clujene

FLORIN HODOROGA

Taraful Tradițional *Păunița* a participat la cea de-a XX-a ediție a Festivalului-Concurs de interpretare a muzicii tradiționale instrumentale *Trio Transilvan – Trio Instrumental* de la Gherla.

Această manifestare este organizată în fiecare an de Consiliul Județean Cluj, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj (C.J.C.P.C.T.) împreună cu Primăria Municipiului Gherla și Casa Municipală de Cultură Gherla. Regulamentul acestei manifestări tradiționale prevede trei instrumente: vioară, contra (braci) și gordună (contrabas), instrumente arhaice specifice interpretării folclorului tradițional transilvan. La ediția din acest an au participat 9 formații din județele Cluj, Bistrița-Năsăud și Harghita. Juriul, condus de prof.dr.Zamfir Dejeu, a avut o misiune grea, fiindcă triourile au fost apropiate valoric, dar și în privința repertoriului. După o evaluare justă și corectă (din juriu au mai făcut parte, printre alții, și cunoscutul om de radio, prof. Gelu Furdui) Marele Premiu *Virgil Medan* a revenit trioului *Păunița* din Sîngeorz-Băi. Premiul I a fost acordat la două formații: Trioul *Moldovan Imre* din Soporul de Cîmpie și Trioul *Pop Vasile – Lia* din Frata. Pe locul II s-au clasat Triourile *Siminic* din Gherla și *Șandorică* din Soporul de Cîmpie. Premiul III a fost acordat Trioului *Ghemant* din Gherla.

Cu ocazia festivalului gherlean, etnomuzicologul dr. Mircea Cîmpeanu a prezentat publicului cartea *Trio Transilvan - particularități stilistice* de prof. Ovidiu Barteș și prof.univ.dr. Ioan Haplea, precum și CD-ul aparținând Trioului *Păunița* din Sîngeorz Băi, județul

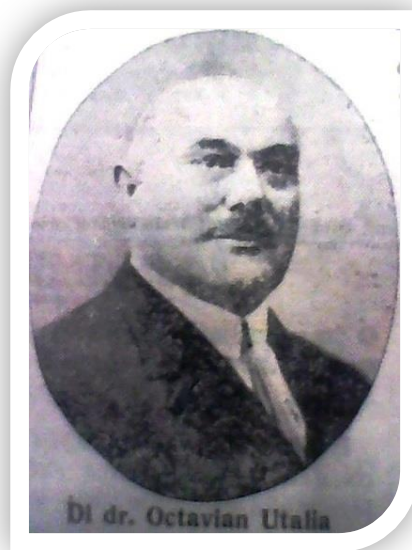
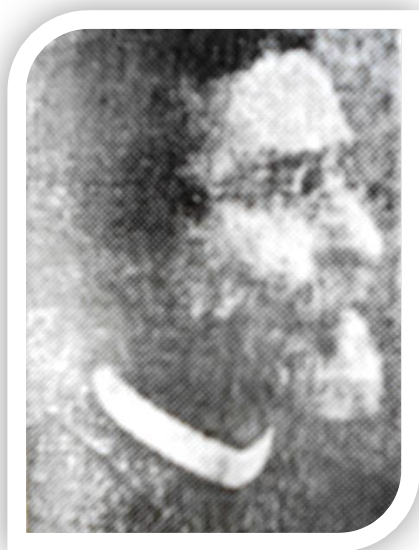
Bistrița-Năsăud. În continuare, s-a desfășurat un bogat program folcloric susținut de Grupul Instrumental *Cununa Transilvană* al C.J.C.P.C.T. Cluj, dirijat de Ovidiu Barteș care au acompaniat și splendidele melodii de muzică populară interpretate de doamna Marinela Zegrean Istici. Tariful tradițional din Sângeorz-Băi, format din Gabor Dănuț Poleac la vioară (ceteră), Petrică Adam – la braci (contră) și Petru Adam – la contrabas (gordună) au reușit să pună în scenă adevărata muzică a satului tradițional de pe Valea Someșului Mare. Au prezentat în concurs un colaj de melodii vechi: *Doină, Melodii de strigat, Jocul banilor, Tropota, Joc de amăgit, De-a lungul și Învârtită*. Juriul și spectatorii au aplaudat la scenă deschisă evoluția instrumentiștilor sângeorzeni, iar premiul a fost pe măsură. A fost o zi de neuitat pentru noi deoarece înainte de gală, a avut loc și lansarea CD-ului *Trio Transilvan - din Sângeorz-Băi*, prezentată de etnomuzicologul dr. Mircea Câmpeanu, referent la C.J.C.P.C.T Cluj. Un album de melodii vechi care conține 21 de melodii tradiționale de pe Valea Someșului Mare, care a fost înregistrat în luna aprilie a acestui an la Sângeorz-Băi. Mulțumim Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj pentru realizarea acestui CD, dar mai ales etnomuzicologului dr. Mircea Câmpeanu care ne-a ajutat enorm de mult în realizarea acestui CD.

SÂNGEORZENII ȘI MAREA UNIRE

**Consiliul Național român din 1918 în frunte cu Iuliu Maniu
În rândul din spate, în pi cioane, al șaptelea este d. Laurentiu Oanea, secre-
tarul adunării.**

Sus: Dr. Laurențiu Oanea, Solomon Haliță
Jos: Alexandru Haliță, Dr. Octavian Utalea

NĂSĂUDENII ȘI UNIREA ARDEALULUI

DR. LAURENȚIU OANEA¹

Marele act al Unirii românilor săvârșit în ziua de 1 Decembrie 1918 la Alba-Iulia, cetate sfântă a Neamului, este împletit cu o importantă contribuțiune a luptătorilor năsăudeni.

Plaiurile Coșnei, ale Drăgoiesei, ale Colibiței, către Dorna Românească, au fost căile pe care s-au scurs către Iași umilinței și, apoi, a biruinței românești, informatorii năsăudeni care, cu tot riscul și cu expunerea vieții lor, duceau la Iași sfaturile, cuvintele de îmbărbătare și îndrumările necesare unor atitudini politice care se impuneau în interesul superior al neamului.

Tot pe această cale năsăudeană a fost trimisă la Iași în toamna anului 1918 comunicare Comitetului Național prin care se anunța ținerea unei mari Adunări Naționale și se solicita, la nevoie, ajutorul armatei române.

Marele Rege Ferdinand și Regina Maria, ținute la curent cu planurile noastre, au dispus mobilizarea armatei, ca să fie gata și să intervină dacă gărzile naționale ardelene nu ar fi fost în stare să stăpânească situația și să îi poată apăra neamul de urgența barbarilor stăpânitori.

În ziua de 13 noiembrie 1918, factorii conducători ai Statului Român au decis trimiterea în Ardeal, la Comitetul Național Român, a unei delegațiuni, ca observatoare și ca organ de legătură între C.N.R. și Guvernul din Iași. Această delegațiune a avut în fruntea ei pe neuitatul profesor Solomon Haliță, fost inspector general al învățământului, colaboratorul lui Spiru Haret, fost prefect al județului Năsăud și acela care a reînființat Școala Normală din Năsăud.

Delegațiunea a plecat în două autoturisme ale Marelui Cartier General din Iași însoțite de o camionetă militară cu combustibil și alimente, cu armele și echipamentul necesar și avea asupra sa o legitimație în limba franceză eliberată de generalul Laforet, generalul atașat militar al Franței pe lângă Marele Cartier General Român și guvernul român din Iași.

¹ *Plaiuru Năsăudene*, Anul I, București, nr. 8, 1 Decembrie 1943, p. 1

Din această delegație au făcut parte Solomon Haliță, dr. Ion Bordea din Brașov, dr. Ioan Boeru de la Turda, Gavrilă Petri de la Nepos, locotenentul Sidor Popovici de la Dej și scriitorul acestor rânduri.

Delegațiunea a făcut primul popas la Prundu Bârgăului, unde a cercetat modul de funcționare a Comitetului Național local și cel de plasă, precum și buna funcționare a gărzilor naționale.

A trecut, apoi, la Bistrița luând contactul cu frunțașii politici ai județului: dr. Gavril Tripon, dr. Vasile Pahone și dr. Victor Onișor.

În timpul șederii la Bistrița s-au cules date precise asupra efectivului, spiritului de disciplină și de devotament a gărzilor naționale române din toate regiunile județului Năsăud.

Trecând la Năsăud, am luat contact cu frunțașii Năsăudului: prof. Ioan Pecurariu, prof. Virgil Șotropa, maiorul Iulian Marțian, vicarul Alexandru Haliță (fratele lui Solomon Haliță), cu toți profesorii liceului și cu frunțașii vieții naționale din Năsăud.

Delegațiunea s-a convins de buna funcționare a gărzilor naționale, care erau gata să pună la dispoziția Consiliului Național trupele necesare pentru reprimirea actelor josnice ale gărzilor ungurești din împrejurimi și să servească drept scut pentru pregătirea lucrărilor de participare la Adunarea de la Alba-Iulia.

Posedând date exacte asupra potențialului gărzilor din acest județ, desemnat ca să poată servi – în caz de necesitate – ca acoperire pentru Ardealul de Nord, am trecut la Dej unde funcționa Comitetul regional al părții de nord a Transilvaniei, condus de către dr. Teodor Mihali, dr. Alexandru Vaida-Voevod și dr. Emil Hațeganu, actualul distins conducător al românilor din Ardealul cedat.

Conformându-se ordinilor date de către Consiliul Central Național al națiunii române cu sediul în Arad, condus de către dr. Ștefan Cicio Pop și executând ordinele Comandamentului Suprem al Gărzilor Naționale din Ungaria și Transilvania, de sub comanda maiorului A. Vlad, cu sediul în Arad, în toate comunele județului Năsăud s-au organizat chiar din zilele de 28 octombrie – 11 noiembrie, Consilii naționale, 51 Gărzi Naționale.

Consiliile naționale erau constituite din 8-12-24 membri, după importanța comunei. Comunele numărau câte 8-120 gardiști.

Disciplina era desăvârșită, paza de zi și de noapte excepțională, căci în județul nostru nu s-au petrecut nici acte de rebeliuni, nici distrugerii de averi publice.

Comandamentele comunale, cele de plasă și cel județean au funcționat cu o regularitate exemplară.

Spre a deschide granițele către Moldova și Bucovina, chiar din primele zile ale funcționării gărzilor, am procedat la dezarmarea posturilor de jandarmi unguri și, în special, a punctelor întărite din Călimani, Tihuța, Măgura Calului, Rotunda, etc.

Comanda județeană a gărzilor naționale din Bistrița a fost dotată cu mitraliere, cu două tunuri, cu mijloace mecanice de transport ca să intervină la chemarea vecinilor, precum s-a și făcut pentru dezarmarea ungarilor din Nimigea, din Reteag, din județul Mureș.

Pentru Comandamentul Regional din Cluj am dat pe compatriotul nostru, dr. Octavian Utalea, fost avocat în Rodna, primarul de mai târziu al Clujului.

Participanții năsăudeni la Alba-Iulia au fost foarte numeroși, fiind organizați în echipe de tineri și bătrâni, care au fost îmbarcați în două trenuri.

Delegații oficiali la Adunarea națională, cu mandat de a reprezenta județul au fost: dr. Gavril Tripon, cel dintâi prefect al județului, dr. Vasile Pahone, dr. Victor Onișor, vicarul Alexandru Haliță și dr. Laurențiu Oanea.

CONSTITUIREA SENATULUI NAȚIONAL ROMÂN DIN COMITATUL BISTRIȚA-NĂȘĂUD

Vremurile mari ne-au adunat pe toți într-un singur mănunchi puternic. Ceasul sfânt a sunat și toți suntem pătrunși de glasul fermecător. Însuflețiți de marile idealuri ale vremurilor, conducătorii noștri din Bistrița ne-au convocat pe toți cei cu simțire românească în 4 noiembrie a. c. (1918, s.n.) la o consfătuire frățească.

A fost o adunare grandioasă, impunătoare, o manifestare înălțătoare a sentimentelor naționale. De față erau toți fruntașii noștri și popor numeros. Prezidentul clubului nostru național, dr. Gavril Tripon, rostind o cuvântare înălțătoare, arată scopul constituirii *Senatului național român*. A vorbit cu atâta căldură și vervă oratorică, că ochii tuturor erau scâlțați în lacrimi, primele lacrimi de bucurie ale unui neam descătușat. Parcă ni s-au luat de pe sufletul nostru munții de îngrijorări și noianul de suferințe și sufletul nostru descătușat a luat aripi. Am izbucnit toți în urale nesfârșite.

Senatul național român s-a constituit astfel:

Prezidenți: dr. Gavril Tripon, dr. Vasile Pahone, dr. Leon Scridon, Dionisiu Vaida, Gregoriu Pletosu, dr. Alexandru Pop.

Notari: dr. Victor Moldovan, Emil A. Chiffa, dr. Ioan Lazăr, Ioan Petringel, Aurel Belteag.

Căsar (casier, s.n.): Ioan Corbu.

Urmează, apoi, vreo 60 membri din bărbații de încredere din toate păturile societății, al căror nume îl vom comunica ulterior.

S-a purces apoi la constituirea *Gărzii naționale române*, al cărei comandant e dr. George Triff, care s-a și pus pe lucru, luând toate dispozițiile trebuincioase pentru asigurarea ordinii publice, a siguranței averii și a vieții, organizând și la sate *gărzi naționale*. Numele ofițerilor *gărzilor naționale române* sunt: Grigore Bălan (locotenent), Emil Monasterian (locot. techn.), dr. Emil Rebreanu (locotenent), Alexandru Tarța (locotenent), dr. Victor Man (sublocot.), Ștefan Moldovan (sublocot.), Ioan Podoabă (subloc.), Aurel Rebrîșorean (subloc.), Rus Liviu (stegar), George Tabără (subloc.), Pavel Tofan (subloc.), Iuliu Cosma (subloc.), dr. Leon Scridon (medic inf.), Ioan Sas și Liviu Butuc (postegari).

Pe străzi circulau patrulele și automobilele gărzii române cu tricolorul național.

Jandarmeria a fost dezarmată în tot comitatul, fără vărsare de sânge¹.

Manifestul Senatului național românesc

Frați români!

O eră nouă mai fericită se începe. Dreptul de liberă dispunere a popoarelor una din bazele păcii apropiate începe a se realiza. Suntem fericiți a vă vesti că Senatul național românesc din Ungaria și din Ardeal s-a constituit și Sfatul național român din comitatul Bistrița-Năsăud. Pe baza jertfelor noastre, a luptelor îndelungate și neîntrelăsate, cu ajutorul lui Dumnezeu și a factorilor de putere, luptători pentru dreptate, are și poporul românesc din Ungaria și Ardeal corpul său suveran și o parte din puterea suverană ce se organizează treptat. Ne-am angajat în prima linie la susținerea ordinii publice, a siguranței publice, la apărarea vieții și averii tuturor concetățenilor, la împlinirea unei datorințe cerute de onoarea noastră, de sentimentul nostru de drept, de spiritul frățesc al vremii noi ce se începe și de interesele superioare omenești. Am intrat într-o epocă de muncă de organizare și de răspundere și de demnitate. Fiecare e dătător a contribui la rezolvarea problemelor noi cu între sufletul, cu devotament, cu sentiment de drept și cu o sfântă însuflețire. Era nouă ne cere toate puterile și bunul Dumnezeu ne ia de pe umeri și de pe frunte greutățile și umilirile de veacuri. Să ne arătăm gratitudinea, cu toată demnitatea unui popor și cu toată bărbăția ce ni se cere și se potrivește poporului nostru ce intră ca frate între popoarele lumii. Această frățietate să nu o uităm în prima linie față de popoarele conlocuitoare, uitând cu inimă generoasă orice jignire din trecut.

Fraților!

Războiul s-a sfârșit. Fronturi și dușmănie nu mai există. Zorile unei lumi mai bune s-a ivit căci soarele dreptății a răsărit.

Ne cheamă glasul vremii. Pretutindeni răsună dulcele ei glas, glasul libertății.

Am adus jertfele cele mai mari în acest război sângeros. Sângele nostru, sângele scump al neamului românesc a curs șiroi pe toate fronturile. Dar nu s-a vărsat în zadar. Glasul nostru va fi

¹ *Glasul Vremii*, Bistrița, nr. 1, 1918, p. 2.

ascultat, pacea va fi dreaptă. Noi nu vrem decât aceea ce ni se cuvine după dreptate și nu vrem să scurtăm pe nimeni în dreptul său.

Vrem să rămânem aceea ce au fost marii noștri străbuni, vrem să rămânem români, să ne hotărâm singuri soarta. Națiunea noastră română, după cum așa de limpede a accentuat în dieta ungară din Budapesta, deputatul nostru Alexandru de Vaida pretinde: *dreptul de a hotărî în deplină libertate și fără de nicio influență străină forma de stat și raportul său între națiunile libere, Organizația națională a românilor din Ungaria și Transilvania, nu recunoaștem nici parlamentul ungar, nici guvernul maghiar și niciun alt factor străin dreptul de a reprezenta interesele românești la congresul de pace.*

Vrem, deci, la congresul de pace să ne trimitem prin reprezentanții noștri, dorințele noastre.

Sunt mari și de însemnătate istorică aceste vremuri de prefacere. Fiecare să fie la locul lui, fiecare să-și facă datoria ca din conlucrarea armonică a tuturor să răsără dreptatea cauzei noastre.

Și ca să ne putem înțelege cu cei din apropiere și cu cei de departe, ca să ne strângem rândurile, ca să fim orientați asupra cauzei noastre, a răsărit ideea acestui drapel în jurul căruia să ne adunăm cu toții.

Sus, deci, inimile!

Uitați și iertați păcatele vechi. Frunțași și conducători, preoți și învățători, presărați prin mândrele noastre sate, liniștiți poporul. Iertați-vă unul pe altul, iertați celor ce v-au greșit și nu vă pătați mâna și inima, numele nostru frumos cu păcate și răzbunări pătimase. Fiți nobili și iertători, ca să înălțați numele și faima neamului nostru. Fiți mari și generoși după cum vremurile mari sunt.

Cu drapelul sfânt în brațul nostru voinic cu ochii ațintiți spre luminosul viitor, să stăm gata, așteptând vremurile ce se desfășoară.

Armata încununată de glorie și virtuți militare vor intra pe porțile granițelor noastre. *Vor veni străini pe aici ca să ne vadă și să ne judece, că suntem noi vrednici să căpătăm puterea în mâinile noastre, suntem noi vrednici să fim stăpâni pe soarta noastră?*

Să le-o dovedim că da, suntem vrednici!

De aceea, iubit popor român, să grijim mai presus de toate ca să ne ținem *cinstea, cinstea noastră nepătată și viitorul nostru cel bun și fericit nu l-am asigurat.*

Să afle aici un popor de ordine, vrednic de mărețul viitor, vrednic de-a fi înșirat între cele dintâi popoare ale lumii.

Treji, senini și curați ca la Sfânta Taină a Cuminecăturii, să așteptăm ceasul sfânt, vremurile mărețe, când visul de veacuri înfăptuit va fi.

Sus, deci, inimile!¹

Jurământul Gărzii naționale române din Bistrița

În ziua de 7 noiembrie 1918, dimineața la ora 7, s-au adunat toți membrii gărzii naționale române din Bistrița, în număr de vreo 400-500, în curtea cazarmei honvezilor, azi în posesiunea gărzii române în frunte cu comandantul lor dr. G. Triff, ofițeri români, fruntași și mult popor, intonând imnul *Pe-al nostru steag*, într-o falnică ceată, în ordine, pe chipie și în butonieră cu tricolorul român au venit la biserica română. De aici s-a trimis o ceată a gărzii, în frunte cu locotenentul dr. Emil Rebreanu, după falnicul steag tricolor al gărzii. În urale însuflețite și-a făcut steagul intrarea în sfânta biserică, înțesată de toți membrii gărzii și numeroasă inteligență și popor. D-l dr. G. Tripon, prezidentul senatului român, a salutat în cuvinte entuziaste steagul. S-a intonat de toată asistența *Împărate ceresc*, apoi domnii protopopi D. Vaida și I. Dologa și d-l I. Petringel au sfințit steagul cu mare solemnitate. Apoi domnul dr. Tripon, în cuvinte însuflețite, a predat steagul gărzii naționale române. A vorbit avântat și cu elan domnul protopop D. Vaida, explicând tuturor celor de față însemnătatea și solemnitatea acestor zile și rostul gărzii naționale. A vorbit, apoi, cu vervă plină de foc tineresc, secretarul consiliului național român, dr. Victor Moldovan. Lacrimi erau în ochii tuturor, lacrimi de fericire și entuziasm că, în fine, a sosit și ceasul mai fericit al neasmului nostru. Tot publicul de față, în picioare, a cântat Imnul național. În frunte cu steagul, într-o falnică falangă, ne-am transpus apoi în locul gărzii unde, sub

¹ *Ibidem*, pp. 2-3.

destoinicia conducere a comandantului ei dr. G. Triff ajutat de ceata ofițerilor gărzii, s-au apucat de munca organizării¹.

Hotărâri epocale în Năsăud

În 7 I.c. s-a ținut adunarea generală ordinară a comitetului fondurilor nostre grănicerești. Între altele, la propunerea domnului dr. D. Loginu, adunarea generală, cu mare însuflețire, hotărăște:

Abrogă și declară fără valoare statutul impus administrației fondurilor de către guvernul unguresc în anul 1889. Restituiește în întregime instrumentul fundațional, mărețul act al fondatorilor. Hotărăște compunerea unui nou normativ pentru administrare în conformitate cu dispozițiile cuprinse în instrumentul fundațional și până la pregătirea acestuia și primirea lui din partea grănicerilor, încredințează pe prezidentul și comisiunea fondurilor cu conducerea mai departe a administrației în sensul acestei hotărâri, conform practicei anterioare statutului impus.

Pe frontispiciul fostului *Alapivany fo gimnazium*, inscripție delăturată, azi strălucește inscripția românească *Liceul român grăniceresc din fostul district al Năsăudului*.

Tot așa se vor lua în seamă și în administrarea proprie averea și pădurea fostelor comune grănicerești de către proprietarii adevărați și legitimi.

Pe direcțiunea silvanală din Bistrița va flutura acuş tricolorul românesc, ca un simbol al afirmării drepturilor, atâta timp încălcate ale foștilor grăniceri. Poporului din comunele grănicerești i se atrage luarea aminte să nu strice pădurile, stabilimentele, morile ș.a., căci e averea noastră și pe noi ne păgubim².

Ce trebuie să știe fiecare român?

Fiecare român trebuie să știe că neamul nostru românesc din Ardeal s-a constituit într-un *Senat național românesc* cu reședința în Cluj. Toate orașele și satele noastre trebuie să-și organi-

¹ *Ibidem*, p. 3.

² *Ibidem*.

zeze din bărbații săi de încredere care au dat dovadă de conștiință națională, astfel de senate.

Senatul național românesc comunal se compune din atâția membri câți se află de potrivit după împrejurările din comună. Senatul să-și aleagă apoi *Biroul*, un *Prezident*, unul sau doi *Viceprezidenți* și unul sau doi *Secretari*. Despre constituirea *Senatului* și alegerea *Biroului* să înștiințeze *Senatul național* din Bistrița.

Senatul comunal, în frunte cu *Biroul* său, va avea să îndeplinească toate îndrumările primite de la *Senatul național românesc comitatens* și de la *Senatul național românesc central* și să împlinească toate agendele ce vor cădea în cercul său de muncă.

În primul rând se impune *datorința mare și urgentă*, ca să grijească de *sustinerea ordinii obștești* în comună și de *siguranța vieții și a averii* tuturor locuitorilor fără deosebire de neam și confesiune.

Aceste senate comunale vor face pregătirile pentru organizarea marilor conferințe naționale românești, care va reprezenta voința națională românească, hotărând soarta neamului nostru, realizarea idealului național român..

Azi singurul organ de viață românesc este *Senatul național român* în jurul căruia să se grupeze fiecare român.

Să fim trup și un suflet, un gând și o simțire¹.

Ce trebuie să facă fiecare român?

Să fie român adevărat, credincios steagului său, iubitor de neam, iubitor de ordine. Să fim tari și uniți. Fiecare român, domn sau plugar, ofițer sau soldat să se înscrie în *Senatul național român* și să se supună numai ordinelor ce le va primi de la acest senat.

Ofițerii și soldații înscriși în *Senatul național român* format, apoi, separat *Garda națională română* ev. *Senatul militar român*, care stă solidar la dispoziția *Senatului național român*. Ei au să-și hotărască următoarele:

I. Ofițerii și soldații români de pe teritoriul comunei.....decretează constituită *Garda națională română* ev. *Senatul militar național român*.

¹ *Ibidem*, pp. 3-4.

II. Declară că atitudinea lor o vor conforma întru toate hotărârile ce le va lua *Senatul național român* căruia i se alipesc cu credință neclintită.

III. Declară, în fine, că sunt gata a conlucra totdeauna, în orișicare direcțiune la susținerea ordinii înlăuntru și afară.

IV. Jurământul îl depun în limba română, care e și limba de comandă, la *Senatul național român*¹.

Jurământul Gărzii naționale române

Jurăm pe atotputernicul și atotștiutorul Dumnezeu și pe Sfânta Cruce că vom păzi disciplina și ordinea bună, că vom împlini fără șovăire toate poruncile Consiliului Național Român. Ne supunem numai poruncilor comandanților și ofițerilor noștri români. Numai acestui consiliu îi recunoaștem dreptul de a da porunci în numele națiunii române. Poruncile Consiliului nostru Național le vom împlini cu cea mai mare însuflețire ziua și noaptea pe orice vreme și între orice împrejurări, ca fii credincioși și cinstiți ai națiunii române.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

*Amin*²!

¹ *Ibidem*, p. 4.

² *Ibidem*.

BISERICĂ & SCOALĂ SOCIETATE

LOCUITORI DIN SÂNGEORZ-BĂI PARTICIPANȚI LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

1914 – 1918

- VI -

Dorin Dologa

Armata austro-ungară avea menirea de a susține prestigiul de mare putere al Imperiului austro-ungar în exterior, dar și coeziunea internă a imperiului compus din popoare și naționalități cu interese divergente. Din cauza faptului că în Transilvania locuiau un mare număr de români, autoritățile austro-ungare intenționau în anul 1909 ca în caz de război corpul de armată de aici să rămână pe loc pentru a preveni orice mișcare a acestora. Asuprirea națională la care erau supuși românii din Imperiul austro-ungar se reflecta și în situația acestora în cadrul armatei austro-ungare. Deși românii alcătuiau în anul 1873 circa 10 regimente în cadrul armatei austro-ungare, erau considerați ca și „kanonenfutter” (carne de tun), buni doar ca să-și verse sângele, fiind expuși tuturor nedreptăților. Pe lângă asprimea vieții militare, românii, fie ei ofițeri sau ostași, aveau de înfruntat și ura ofițerilor maghiari. Cu ocazia exercițiilor militare din anul 1872, un locotenent român a făcut o greșeală minoră din cauza ordinelor confuze ale unor trei ofițeri superiori. Imediat, generalul Graef, un german maghiarizat, l-a înjurat strigându-i: „Büdös az oláh isténet !” (Dumnezeii tăi de român împuțit !), spunându-i apoi să meargă acasă și să se ocupe de creșterea caprelor. Deși ofițerul nu a îndrăznit să protesteze, generalul l-a amenințat în adunarea ofițerilor că îi va tăia limba dacă va vorbi în formație¹. Soldații români erau și mai desconsiderați, fiind nevoiți să suporte o serie de umilințe mai ales din cauza faptului că nu cunoșteau limba maghiară. Ofițerii români au avut un protector puternic la sfârșitul secolului al

¹ Serviciul Județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale (în continuare S.J.B.N.A.N), *Colecția personală Ioachim Mureșan*, dos. 20, fasc. 3, f. 107.

XIX-lea în persoana lui Leonida Pop. Tatăl acestuia, Leon Pop, era român, iar mama sa, Antonia von Wurzer¹, era de naționalitate germană². În anul 1880 Leonida Pop a obținut gradul de general de brigadă (general-maior). Chemat la Viena, a ocupat în anul 1881 postul de șef al cancelariei imperiale. În anul 1882 a fost numit adjutant al împăratului, iar în anul 1884 a devenit general de divizie cu grad de mareșal locotenent și a fost numit consilier militar personal al împăratului Franz-Iosif. În anul 1889 Leonida Pop a obținut gradul de mareșal al artileriei și general de infanterie. În anul 1908 Leonida Pop a încetat din viață³.

Majoritatea ofițerilor erau germani și maghiari, ofițerii români nefiind considerați de încredere. În anul 1910 românii reprezentau abia 7 % din totalul gradelor, 0,9 % din numărul ofițerilor activi și 0,6 % din cel al ofițerilor de rezervă, comparativ cu 25 %, 78,7 % și 60,2 % germani, respectiv 23,1 %, 9,3 % și 23,7 % maghiari. Iată care era în anul 1915 repartitia pe naționalități a corpului ofițeresc și a trupei, luată în raport de 10/100:

Naționalitatea	Ofițeri	Cadeți	Ofițeri rezerviști	Cadeți rezerviști	Soldați
Germani	761	648	568	514	248
Maghiari	107	170	245	255	233
Cehi	52	76	106	120	126
Slovaci	1	1	1	2	36
Polonezi	27	18	33	47	79
Ruteni	2	2	8	15	25
Sloveni	5	4	8	15	25
Sârbo-croați	27	60	19	23	92
Români	10	17	7	7	70
Italieni	8	4	8	8	13

¹ Tatăl său era maiorul Adam von Wurzer, iar mama sa era Josefine Baronesse von Schirding.

² Skidelsky Ilja, Steiner Peter, Coc Dorel Alexandru, *Leonidas Popp (1831-1908). Adjutant general și șeful Cancelariei Militare a Împăratului Franz Joseph I*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2013, p. 24.

³ Teodor Tanco, „Generalul Leonida Pop”, în *Virtus Romana Rediviva*, vol. III, Bistrița, 1977, Octavian Girigan, *Feldru, un drept la nemurire*, vol. I, București, 2000, p. 380, *Mesagerul*, nr. 3765 din 13 martie 2009, *Răsunetul*, nr. 5051 din 17 martie 2009 și D.J.B.-N.A.N., *Colecția personală Virgil Șotropa*, dos. 117, f. 17 și dos.160, f.10 și 12 și Ioan Seni, „Generalul năsăudean Leonida Pop-în slujba Curții de la Viena”, în *Mircea Prahase (coordonator), Studii și cercetări etnoculturale*, vol. XIV, Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud, Bistrița, 2009, p. 231-234.

Din totalul ofițerilor 90 % proveneau din rândul națiunilor dominante, germani și maghiari, în timp ce 50 % dintre soldați proveneau din rândul naționalităților asuprite. Deși românii se situau înaintea de slovaci, ruteni, sloveni și italieni în privința numărului ofițerilor de carieră, aceștia erau de regulă ofițeri inferiori, situația fiind total diferită în privința ofițerilor superiori¹.

Armata austro-ungară se compunea din armata regulată, formată din regimente de linie și armata teritorială, numită Landwehr în partea imperiului controlată de Austria și Honved în partea controlată de maghiari. Românii din Comitatul Bistrița-Năsăud au fost repartizați cu precădere în cadrul regimentelor 63 de linie din Bistrița și 32 honvezi din Dej. Un număr mai redus de militari români au fost încorporați în cadrul regimentelor de linie 62 din Târgu Mureș, 64 din Orăștie, 41 din Cernăuți, Regimentului 2 husari din Brașov, Batalionului 23 vânători de munte din Târgu Mureș și regimentelor din artilerie 35 din Cluj și 36 din Sibiu. Printre românii mobilizați în primul război mondial în armata austro-ungară s-au aflat și cei din Sângeorz-Băi, ale căror cazuri le prezentăm în continuare:

Ogâgău Paramon s-a născut la 14.03.1885 în comuna Sângeorz-Băi. El era fiul lui Ogâgău Roman și Ogâgău Ileana (născută Georgeș). La 09.03.1907 s-a căsătorit cu Hârută Ioana, născută la 02.04.1888, fiica lui Hârută Anchidim și Hârută Maria (născută Lăpușan). Împreună cu aceasta a avut 3 copii: Maxim, născut la 21.03.1907, Nicolae, născut la 21.12.1909 și Roman, născut la 14.07.1913. La 16.01.1915 a fost încorporat ca soldat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. La 30.12.1916 acesta a dispărut pe front. Rămasă văduvă, soția sa, Ogâgău Ioana, s-a recăsătorit la 16.02.1933 cu Petrașcu Maxim, fiul lui Petrașcu Petru și Petrașcu Senia (născută Cucu)².

Pagu Alexandru s-a născut la 17.07.1887 în comuna Sângeorz-Băi. El era fiul lui Pagu Ileana. La 23 noiembrie 1911 s-a căsătorit cu Cristurean Raveca, născută la 09.12.1886, fiica lui Cristurean Saveta, dar nu a avut copii împreună cu aceasta. La 16.01.1915 a fost încorporat ca soldat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. La 10.08.1916 Pagu Alexandru a dispărut pe front. Rămasă văduvă, soția sa, Pagu Raveca, s-a

¹ Liviu Maior, *Soldații români în armata austro-ungară (1914-1918)*, în „Civilizație medievală și modernă românească”, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985, p. 357.

² S.J.B.-N.A.N., fond: *Invalizi, orfani și văduve de război*, dos. 3793, f. 2, 3, 6-13, 20-25.

recăsătorit la 14.02.1925 cu Macavei Grigore, născut la 14.02.1925, fiul lui Macavei Toma și Macavei Maria (născută Măgherușan)¹.

Pagu Mihai Donisă s-a născut la 07.10.1882. La 06.11.1909 s-a căsătorit la Măgura Ilvei cu Mecicu Ioana, născută la 08.04.1885 în Poiana Ilvei, fiica lui Mecicu Ilie și Mecicu Maria. Împreună cu aceasta a avut 2 copii: Leon, născut la 15.01.1911 și Silivan, născut la 11.10.1920. La 15.01.1915 a fost încorporat ca soldat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. În anul 1915 a fost rănit la piciorul drept pe frontul rusesc. În urma rănii primite a fost diagnosticat cu calus vicios al metatarsului drept cu cicatrice plantară dureroasă cu însemnată jenă în mers și reducerea articulației între oasele tarsiene și cele metatarsiene. Ca urmare, la 18.04.1916 Pagu Mihai Donisă a fost demobilizat și lăsat la vatră².

Partene George s-a născut în anul 1862 în comuna Sângeorz-Băi. El era fiul lui Partene Maxim și Partene Ioana. La 09.06.1890 s-a căsătorit cu Joja Irina, fiica lui Joja Iftode și Joja Eftimia (născută Dărăban), dar nu a avut copii împreună cu aceasta. La 04.10.1916 a fost mobilizat în Compania de lucrători militari Nr. V/29. La 17.12.1917 Partene George a dispărut pe front. Rămăasă văduvă, soția sa, Partene Irina, a încetat din viață la 20.05.1925 din cauza tuberculozei³.

Petri Flore s-a născut la 07.03.1881. El era fiul lui Pop Scridon și Pop Eugenia (născută Marica). La 05.10.1904 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej, iar la 24.11.1904⁴ a fost trecut în rezervă. La 11.03.1907 s-a căsătorit cu Bolfa Maria, născută la 01.02.1886, fiul lui Bolfa Leon și Bolfa Ioana (născută Cordoș). Împreună cu aceasta a avut 3 copii: George, născut la 12.05.1907, Ana, născută la 15.02.1909 și Cătălina, născută la 15.07.1913. La 02.08.1914 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. Din cauza greutăților vieții militare a ajuns să sufere de insuficiență mitrală⁵ și debilitate¹ generală. Din acest motiv, la 14.01.1916 a fost demobilizat și lăsat la vatră. În anul 1926 acesta suferea de eretism cardiac².

¹ *Ibidem*, dos. 4110, f. 1, 3, 6, 10, 11, 12, 17-19.

² *Ibidem*, dos. 4067, f. 5, 6, 15-18, 24.

³ *Ibidem*, dos. 4211, f. 5, 8-10.

⁴ Perioada de stagiul militar este foarte scurtă; probabil suferea de o afecțiune, sau este o greșeală în document.

⁵ Defect de închidere a valvei mitrale (între auriculul stâng și ventriculul stâng al inimii) în sistolă, ceea ce antrenează un reflux de sânge din ventricul în auriculul stâng. În insuficiența mitrală, partea stângă a inimii trebuie

Petri Ion s-a născut la 17.03.1889. El era fiul lui Petri Iacob și Petri Ioana (născută Joja). La 01.10.1912 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița, iar la 25.11.1912³ a fost trecut în rezervă. La 02.08.1914 a fost mobilizat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. El a avut gradul de fruntaș. Fiind pe frontul din Galiția în anul 1915, a fost proiectat de suflul exploziei unei granate⁴ într-o apă, suferind o răceală accentuată. În urma nevrozei traumatice a fost diagnosticat cu neurastenii de grad mijlociu. Tot corpul îi era cuprins de tremurături, iar partea dreaptă a acestuia nu o mai simțea. A urmat mai multe tratamente în spitalele din Rozsahegy⁵, Trencsen⁶, Teplitz⁷ și Budapesta. La 10.10.1918 a fost demobilizat și lăsat la vatră. La 19.11.1922 s-a căsătorit cu Morar Cătălina, născută la 29.11.1895, fiica lui Morar Ion și Morar Saveta (născută Șot)⁸.

Poleac Ioan s-a născut la 22.01.1882. El era fiul lui Poleac Domide și Poleac Senia (născută Muntean). Deși nu era căsătorit a avut împreună cu Varga Saveta un copil, pe Ioana, născută la 27.10.1910, recunoscând paternitatea acesteia. La 14.06.1914 a mai avut un copil, pe Victoria. La 16.08.1914 Poleac Ioan a fost încorporat ca soldat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. La 05.09.1915 s-a îmbolnăvit pe frontul rusesc de tuberculoză. La 16.06.1916 a fost demobilizat și lăsat la vatră. La 20.02.1919 s-a căsătorit cu Lăcătuș Sabina, născută la 28.03.1893, fiica lui Lăcătuș Iacob și Lăcătuș Gaftona (născută Moldovan). Împreună cu aceasta a avut un 4 copii, pe Ion, născut la 17.10.1922, Flore, născut la 01.07.1927, Augustina, născută la 21.09.1931 și Ioana, născută la 13.02.1934⁹.

sa lucreze mai intens pentru a ejecta sângele care reflueaza spre auricul. In timp, se ajunge la constituirea unei insuficiente cardiace stângi si la acumularea de sânge in amonte de partea stângă a inimii, care poate provoca un edem pulmonar.

¹ Stare generală de slăbire a organismului.

² Stare de hiperexcitabilitate a inimii; S.J.B.-N.A.N., fond: *Invalizi, orfani și văduve de război*, dos. 3951, f. 2, 6, 7, 10-12.

³ Perioada de stagiul militar este foarte scurtă; probabil suferea de o afecțiune, sau este o greșeală în document.

⁴ Grenade.

⁵ Oraș în nordul Slovaciei.

⁶ Oraș în vestul Slovaciei.

⁷ Oraș în Cehia.

⁸ S.J.B.-N.A.N., fond: *Invalizi, orfani și văduve de război*, dos. 3950, f. 1, 5, 7, 9, 10.

⁹ *Ibidem*, dos. 4354, f. 23, 24, 27, 29-34, 40, 42, 43, 47, 51, 54-57, 60, 65, 66, 72, 74, 76.

Pop Anton s-a născut la 16.09.1882 în comuna Sângeorz-Băi. El era fiul lui Pop Ion și Pop Irina (născută Alexi). La 09.05.1903 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița. La 10.03.1904 a fost înaintat la gradul de caporal, iar la 01.01.1906 a fost trecut în rezervă. La 02.03.1908 s-a căsătorit cu Râmbulea Saveta, născută la 01.07.1889, fiica lui Râmbulea Moise și Râmbulea Jarda (născută Jarda). Împreună cu aceasta a avut 3 copii: Ion, născut la 08.09.1911, Ana, născută la 27.03.1917 și Ioana, născută la 01.10.1921. La 12.08.1908 Pop Anton a fost concentrat pentru „deprindere de arme”, iar la 24.08.1908 a fost lăsat la vatră. La 12.08.1910 a fost din nou concentrat pentru serviciul militar iar la 24.08.1910 a fost lăsat la vatră. La 02.08.1914 a fost mobilizat ca și caporal în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. La 11.09.1914 a fost rănit pe frontul din Galiția și internat în spital. În urma rănii primite a fost diagnosticat cu calus vicios al osului umeral de la brațul stâng cu deviația axului membrului și atrofia musculară a brațului. El a rămas cu paralizia nervului radial stâng, atrofia mușchilor extensori ai antebrățului și limitarea extensiei cotului la 45 de grade (semi anchiloza în unghi obtuz a cotului stâng)¹.

Pop Emil s-a născut la 23.02.1886. El era fiul lui Pop Ion și Pop Ileana (născută Flămând). La 01.10.1907 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița, iar la 01.10.1910 a fost trecut în rezervă. La 01.02.1912 s-a căsătorit cu Jarda Saveta, născută la 10.07.1890, fiica lui Jarda Ion și Jarda Ioana (născută Nicoară), dar nu a avut copii împreună cu aceasta. La 28.08.1914 a fost mobilizat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. El a avut gradul de fruntaș. În urma rănii primite pe front și-a pierdut vederea la ochiul drept. Ca urmare, la 15.01.1916 a fost reformat și lăsat la vatră².

Pop Ioan s-a născut la 28.05.1888. El era fiul lui Pop Artene și Pop Ana (născută Miherta). La 01.10.1909 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița, iar la 01.10.1912 a fost trecut în rezervă. La 05.02.1912 s-a căsătorit cu Nițiu-Ruști Todosia, născută la 14.01.1887, fiica lui Nițiu-Ruști Ion și Nițiu-Ruști Maria (născută Miron). Împreună cu aceasta a avut 2 copii: Ioana, născută la

¹ *Ibidem*, dos. 4190, f. 16-18, 49-51, 55, 57, 63, 66-68, 72.

² *Ibidem*, dos. 4084, f. 12, 13, 15, 20, 21, 28, 29.

07.01.1913 și Paraschiva, născută la 05.07.1914. La 28.07.1914 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. La 24.10.1914 acesta a încetat din viață în timpul luptelor de la Zagirz (Zagorz, pe frontul rusesc). Rămasă văduvă, soția sa, Pop Todosia, s-a recăsătorit la 13.02.1926 cu Gagea Victor, născut la 08.02.1885, fiul lui Gagea Teodor și Gagea Teodora (născută Niculai)¹.

Pop Ilie s-a născut la 03.11.1882. El era fiul lui Pop Alexandru și Pop Marina (născută Oanea). La 05.10.1905 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița, iar la 25.11.1907 a fost lăsat la vatră. La 22.02.1908 s-a căsătorit cu Mărcuș Ana, născută la 25.12.1886, fiica lui Mărcuș Alexandru și Mărcuș Tecla (născută Bița). Împreună cu aceasta a avut un copil, Leon, născut la 04.11.1912. La 18.07.1914 Pop Ilie a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front, unde a fost rănit la genunchiul drept și degetul mijlociu al mâinii stângi. În urma răni primite pe front a fost diagnosticat cu anchiloza genunchiului drept și retracția palmară a degetului mijlociu al mâinii stângi. La 05.07.1916, Pop Ana, soția lui Pop Ilie, a încetat din viață din cauza unui catar² de stomac. Rămas văduv, Pop Ilie s-a recăsătorit la 25.09.1916 cu Gagea Raveca, născută la 09.07.1890, fiica lui Gagea George și Gagea Ana (născută Ianoș). Împreună cu a doua soție Pop Ilie a avut un copil, pe Maria, născută la 01.07.1920³.

Pop Maxim s-a născut la 11.03.1888. El era fiul lui Pop Teodor și Pop Raveca (născută Niculai). La 01.10.1908 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița, iar la 01.10.1911 a fost trecut în rezervă. La 10.02.1912 s-a căsătorit cu Alexi Saveta, născută la 19.07.1888, fiica lui Alexi Silivan și Alexi Maria (născută Andresi). Împreună cu aceasta a avut copii: Ana, născută la 16.12.1912 și Ioana, născută la 02.11.1914. La 02.08.1914 Pop Maxim a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. La 23.06.1915 Pop Maxim a încetat din viață în timpul luptelor de la Iazow, pe frontul din Galiția. Rămasă văduvă,

¹ *Ibidem*, dos. 3942, f. 3, 4, 7-9, 12, 13, 17-21, 29.

² Inflamație acută sau cronică a mucoasei unui organ, adesea însoțită de secreție abundentă.

³ S.J.B.-N.A.N., fond: *Invalizi, orfani și văduve de război*, dos. 4251, f. 4, 5, 12, 15-19.

soția sa, Pop Saveta, s-a recăsătorit la 18.08.1919 cu Ianăș Ioan, născut la 29.10.1891, fiul lui Ianăș Alexandru și Ianăș Nastasia¹.

Pop Maxim s-a născut la 14.03.1882. El era fiul lui Pop Petru și Pop Ioana (născută Gabor). Pop Maxim a aparținut contingentului anului 1905. La 04.03.1907 s-a căsătorit cu Moldovan Marina, născută la 17.05.1883, fiica lui Moldovan Vasile și Moldovan Firoana (născută Floroaiie). Împreună cu aceasta a avut un copil, pe Teodor, născut la 01.04.1914. În timpul primului război mondial a fost mobilizat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. La 01.12.1916 a încetat din viață pe front. Rămasă văduvă, soția sa, Pop Marina, s-a recăsătorit la 10.02.1931 cu Cordoș Domide, născut la 26.09.1877, fiul lui Cordoș Domide și Cordoș Iftimia (născută Pop)².

Răsvanță Costan s-a născut la 24.05.1877. El era fiul lui Răsvanță Grigore și Răsvanță Eudochia (născută Joja). La 13.11.1899 s-a căsătorit cu Răsvanță Ioana, născută la 09.02.1882, fiica lui Răsvanță Toma și Răsvanță Todosia (născută Cățcăuan). Împreună cu aceasta a avut un copil, pe Valer, născut la 18.03.1909. La 16.01.1915 Răsvanță Costan a fost încorporat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. La 02.07.1916 acesta și-a pierdut viața pe front la Runcanov în Rusia. Rămasă văduvă, soția sa, Răsvanță Ioana nu s-a recăsătorit ulterior³.

Râmbulea Sever s-a născut la 01.07.1878. El era fiul lui Râmbulea Mihail și Râmbulea Marina (născută Berciu). La 01.10.1905 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej, iar la 01.10.1907 a fost trecut în rezervă. La 23 februarie 1907 s-a căsătorit cu Porcius Paraschiva din Rodna, născută la 25.10.1882, fiica lui Porcius Paramon și Porcius Agafta (născută Șteopan). Împreună cu aceasta a avut 2 copii: Ioan, născut la 19.06.1909 și Ana, născută la 18.12.1913. La 02.08.1914 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. La 22.09.1914 Râmbulea Sever a încetat din viață pe front. Rămasă văduvă, soția sa, Râmbulea Paraschiva s-a recăsătorit la 15.02.1919 cu Hehea Laurențiu, născut la 01.11.1893, fiul lui Hehea Cosma și Hehea Ioana (născută Moldovan)⁴.

¹ *Ibidem*, dos. 4203, f. 3-8.

² *Ibidem*, dos. 3955, f. 3-12 și dos. 4284, f. 2-3.

³ *Ibidem*, dos. 4761, f. 4, 7-10 și dos. 4682, f. 10.

⁴ *Ibidem*, dos. 4514, f. 4-9

LOCUITORI DIN SÂNGEORZ-BĂI PARTICIPANȚI LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Rus Ioan s-a născut în anul 1894. El era fiul lui Rus Ion și Rus Saveta (născută Sohorca). La 31.08.1916 a fost mobilizat în cadrul Batalionului 23 vânători austro-ungar din Târgu Mureș și trimis pe front. În urma răniilor primite pe front a suferit o amputație chirurgicală. La 04.10.1918 a fost demobilizat, fiind diagnosticat cu lipsa membrului inferior stâng din regiunea mijlocie a gambei și caries deschisă la maleolul extern drept. Fiind infirm, la 21.10.1921 a primit o proteză și o pereche de ghete ortopedice. În ciuda faptului că era infirm, în anul 1921 s-a căsătorit cu Ioana Șpaimoc. Deși se părea că viața părea să revină la o stare de relativă normalitate pentru Rus Ioan, soarta i-a fost potrivnică, astfel că la 02.12.1922 acesta a decedat din cauza tuberculozei¹.

(Va urma)

Fotografie din arhiva personală a lui Dorin Fologa

¹ *Ibidem*, dos. 4512, f. 2, 6, 7, 9, 14, 19.

Fotografii din arhiva personală a lui Dorin Dologa

Comemorarea Patriarhului Miron la Năsăud

IOAN COSTAN

Populația orașului nostru și, în special, școlile și instituțiile au comemorat cu adâncă reverență și pietate pe Patriarhul Miron în ziua în care rămășițele pământești ale acestuia au fost așezate în cripta Patriarhiei.

Liceul la care a terminat studiile secundare exprimă ultimul omagiu marelui dispărut a ținut o conferință prezidată de directorul liceului Aurel Șorobetea care a spus:

Prea Fericitul Ilie Miron Cristea s-a născut la 18 iulie 1868 în comuna Toplița Română. Învață, mai întâi, la școala primară confesională din satul său natal. În anul 1879 se înscrie la liceul săsesc din Bistrița unde face cursul inferior, iar cursul superior liceal îl face la Liceul grăniceresc „George Coșbuc” din Năsăud. Aici, Patriarhul Miron a fost cel mai bun elev al liceului. În clasa a V-a a obținut la toate materiile nota cea mai mare, în clasa a VI-a obține nota cea mai bună la toate materiile, afară de gimnastică unde avea nota bine, asemenea și la tipic și la cântările bisericesti.

Pe când era în clasa a VII-a, profesorii pentru a stârni în el ambiția și dorința de a munci, au fixat cinci subiecte pentru concurs la care trebuiau să ia parte elevii, dând pentru fiecare lucrare mai bună premii în bani.

Patriarhul a obținut premiul I, lucrând despre Virgilius Maro. Ca elev în clasa a VIII-a a fost membru al societății de lectură „Virtus Romana Rediviva” și s-a prezentat în fața societății cu o lucrare intitulată Virtutea, care lucrare constituie primul său articol publicat mai apoi în „Musa Someșană” pe anul școlar 1885-1886. Aceasta era o revistă școlară scrisă cu mâna de elevii liceului, unde a publicat și Coșbuc primele sale încercări literare.

În clasa a VII-a este ales președintele societății de lectură a elevilor, cu care ocazie a citit o dizertație cu titlul „Dezvoltarea și răspândirea jocurilor naționale românești”. A lucrat intens și mult la această societate a elevilor, luând parte la concursul pentru obținerea premiilor date de profesori și totdeauna lua premiul I.

În 24 aprilie 1887 își citește dizertația ținută în cadrele societății de lectură la Casina Română din Năsăud, aceasta fiind prima lui maniferstare în public.

*În primăvara anului 1887 face maturitatea. La acest examen se prezintă foarte bine pregătit și cu reale aptitudini intelectuale în fața Comisiei de maturitate. A fost admis cu nota cea mai mare, care echivalează cu nota *Exceptional* sau 10.*

Cum pe acele timpuri, la Năsăud nu era internat, Patriarhul a stat în gazdă la frunțașă familie a Năsăudului, Simion Catarig de pe Valea Caselor. Aici a fost cercetat adeseori de părinții săi, dar mai ales de iubita sa mamă, care îi aducea merindea necesară pentru susținerea lui la școală. La gazdă a trăit simplu ca și mulți alți copii de țărani care erau elevi la liceul nostru și se mulțumea că-și poate alunga foamea cu o bucată de pâine sau mămăligă pe care o pregătea în ciao.

*Patriarhul nostru era mare meșter în pregătirea mămăligii pe care, apoi, o mânca cu poftă. În viața de elev a avut multe greutăți, însă cu toate acestea, totdeauna și-a adus cu drag aminte de viața școlară petrecută în Năsăud și cu ochii scăldați în lacrimi în ziua de 12 decembrie 1938, cu ocazia vizitei făcute, pentru a-l invita să patroneze serbările jubiliare ale liceului nostru, a declarat în fața delegației năsăudene: *Mi-e dor și mi-e drag Năsăudul și tot ținutul lui, căci acolo am învățat să nu fiu domn și să muncesc.**

În decursul cuvântării, domnul director Șorobetea a procurat în sală o atmosferă sfântă, angelică. Bătrânii orașului, care au cunoscut eventual pe Patriarh, plâneau, iar tineretul școlar cu ochii negriți de jale, plecând capul, exprimau ultimul omagiu marelui dispărut.

Prin moartea Patriarhului, Năsăudul a pierdut mult. În special liceul grăniceresc care în iunie 1939 organizează serbările jubiliare pentru 75 de ani de existență, regretă trecerea la cele veșnice a fostului elev de acum 54 de ani, Patriarhul de ieri fiind invitat să patroneze aceste serbări.

Năsăudul său drag îl plânge și-i binecuvântă memoria!¹.

¹ *Năzuința*, Anul II, Bistrița, nr. 17, 19 martie 1939, p. 3.

Un sprijinitor al ortodoxiei în Sângeorz-Băi, Dr. Andrei Monda

Alexandru Dărăban

Născut în 18 august 1855 din o veche și fruntașă familie cărturărească din Bistrița-Bârgăului, care a dat o mulțime de oameni luminați și de valoare Văii Bârgăului și neamului, după ce a terminat școala primară în satul natal, urmează Liceul Inferior Evanghelic Luteran din Bistrița, de unde trece la Liceul Grăniceresc din Năsăud.

Bacalaureatul și-l ia în anul 1879 la liceul din Blaj. Apoi, se înscrie la Facultatea de Medicină din Cluj, de unde, în anul 1882, se transferă la Viena (bineînțeles, la aceeași facultate). După obținerea doctoratului în medicină, face practică la un spital din Viena (*Wiener Allemaignes Krankenhaus*) sub conducerea unor savanți profesori, precum Dr. Schroder, Dr. Mosetig ș.a.

În anul 1885 ajunge medic secundar la un alt spital din Viena, de unde trece ca medic în comuna sârbească din Banat, Czrepaja.

În anul 1888 este ales medic de circumscripție cu reședința în comuna grănicerească Sângeorzul Românesc (actualmente Sângeorz-Băi, jud. Bistrița-Năsăud) unde, timp de 33 de ani, a fost un bun povățuitor al poporului din întreaga circumscripție, mai ales al locuitorilor din această comună. În acel an s-a căsătorit cu Rafila Șandor fiica unui preot de pe Valea Mureșului. Cât a trăit la Sângeorz, a muncit cu dragoste și râvnă pentru binele acestei comune.

În timpuri grele pentru neamul nostru, ajutat fiind și de alți fruntași ai comunei, a pus bazele Băncii *Izvorul*, fiind director al acestei instituții până la sfârșitul vieții. Tot la stăruința lui

s-a înființat în această comună o reuniune de lectură, una de înmormântare și alta de cântări, instituții care și-au dovedit dragostea pentru propășirea poporului nostru¹.

În acea perioadă nu exista nicio parohie ortodoxă în zonă (implicit niciun preot ortodox), speranțele pentru reînvierea ortodoxiei pe acele meleaguri revenindu-i ieromonahului Ioachim Bâznog, fiu al Sângeorzului. Toate speranțele puținilor credincioși ortodocși din zonă pentru realizarea dezideratelor lor s-au îndreptat către ieromonahul Bâznog.

Doctorul Andrei Monda s-a numărat printre inițiatorii întocmirii unui memoriu adresat Episcopiei Ortodoxe din Cluj la data de 14 iulie 1922².

În data de 3 noiembrie 1924 ieromonahul a fost ridicat de acasă, dus la primărie, a fost bătut groaznic, străpuns cu cuțitul și foarfeca, i s-a tăiat barba, toate acestea ținând până la miezul nopții. Toate acestea le-au făcut pentru a-l opri pe călugăr în ridicarea bisericii ortodoxe începută, undeva, *Peste Someș* pe pământul rămas moștenire de la părinții lui. Doctorul Monda a fost acela care i-a eliberat certificat medical constatând cele întâmplate călugărului³. Personal, va trimite o carte poștală, în regim de urgență, P. S. Nicolae Ivan, precum și procurorului Tribunalului Bistrița, în care se specifică:

Sfinția Voastră!

Ioachim Bâznog, ieromonah greco-ortodox din Sângeorzul Român, ieri noaptea, a fost bătut, batjocorit și i-a tăiat barba, un Lupoai, subsecretar, în casa primăriei comunale. Anexez certificat medical!

*Cereți, urgent, cercetarea în cauză și punerea agresorilor în arest la procuror. E un scandal nemaipomenit și o batjocură pe bietul om. Trebuie ajutor!*⁴

În urma celor sesizate, P. S. Nicolae Ivan a făcut plângere procurorului de pe lângă Tribunalul din Bistrița, în data de 12 noiembrie 1924, pentru a dispune cercetarea și pedepsirea

¹ *Gazeta Bistriței*, Anul VI, Bistrița, nr. 3 (1 februarie 1926), p. 2.

² Arhiva Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului (A.A.V.F.C., în continuare), Memoriul din 1/14 iulie 1922; Alexandru Dărăban, *Ieromonahul Ioachim Bâznog din Sângeorz-Băi*, Editura Charmides, Bistrița, 2010, pp. 52-53.

³ Alexandru Dărăban, *op. cit.*, p. 54.

⁴ A.A.V.F.C., Cartea poștală trimisă de Dr. Andrei Monda către Episcopie la data de 5 noiembrie 1924; Alexandru Dărăban, *op. cit.*, p. 55.

Un sprijinitor al ortodoxiei în Sângeorz-Băi, Dr. Andrei Monda

grabnică a agresorilor, demers rămas fără niciun rezultat, deoarece prefectul județului nu era altul decât Solomon Haliță (greco-catolic), fiu al acestei comune¹.

Ca medic, dr. Andrei Monda a fost unul dintre cei mai dedicați carierei sale. Multele călătorii de studii făcute în fiecare an, începând cu anul 1903, în Norvegia, Anglia, Spania Germania și Franța, ca membru în Congresul Internațional al Medicilor, au dovedit dragostea lui pentru știința medicală².

La data de 13 ianuarie 1926 a trecut la cele veșnice în vârstă de numai 70 de ani. A lăsat regrete în inima soției iubitoare, rudeniilor, prietenilor, colegilor și a tuturor care l-au cunoscut. Înțormântarea a avut loc la data de 15 ianuarie 1926, serviciul fiind oficiat de octogenarul protopop Grigore Pletosu, asistat de preotul Aurel Monda și profesorii de religie Constantin Flămând și Liviu Greabu³.

Cu trecerea în veșnicie a celui ce a fost Dr. Andrei Monda, s-a stins viața unui vechi și vajnic luptător pe toate tărâmurile vieții noastre naționale.

¹ Alexandru Dărăban, *op. cit.*, p. 55.

² *Gazeta Bistriței*, art. cit., p. 2.

³ *Ibidem*.

R. n.

Spintea Voastri!

J. Borog jerononau
 gror. in Longoigine rom.
 erinopteare fost bitul,
bojovul oia hina
berba, in Lupoac sub
murda. in roa pira
 sira romane. Acere
certificat medical! Es-
sti - urgit medic in
ianu si numera agre-
stului valet la o
romor. Si in romal
nivaa rom cul o
mare bojo una ps
bitul om! Tribu ejutor!

M.

Autorii:

COSTAN, IOAN, foarte cunoscut în vremea sa în tot județul sub numele **Popa Costan**. Acesta după ce ocupase ca absolvent de liceu post de supraveghetor și apoi secretar al Școlii Normale din Năsăud, terminând facultatea de teologie și fiind hirotonit preot în anul 1938 ajunge preot titular în Dumitra și Cepari. Concomitent cu preoția a desfășurat o extraordinară activitate social-economică și culturală în mod deosebit în timpul ocupației maghiaro-hortiste ca director în Centrala Cooperativelor Românești *Plugarul* - Sucursala Bistrița, salvând de la foamete și mizerie mulți oameni, Consilier în Comitetul de Direcție al Societății Proprietăților Comunelor Grănicerești *Regna*, director și redactor responsabil al singurei publicații românești din județ în acele vremuri, gazeta *Săptămâna* din Bistrița, Președinte al Cooperativei de Credit și Consum Rebrîșoara și Vicepreședinte al Cooperativei de Consum Bistrița. L-au considerat prea bun român, mai întâi maghiarii hortişti care în august 1944 împreună cu alți 13 fruntași români din zonă l-au arestat și după o scurtă perioadă de muncă forțată la linia ferată în zona Dej - Triaj, l-au dus în detenție în Ungaria la marginea orașului Debreczen, unde odată cu apropierea frontului era să fie executat. Mai târziu comuniștii l-au considerat făptuitor de *crime împotriva umanității*?! fiind denunțat printr-o anonimă ca fost legionar, l-au arestat la 15 mai 1948 și l-au închis în Penitenciarul din Bistrița, unde a rămas până la sfârșitul lunii august, fiind transferat la Aiud și de acolo în mai toate închisorile și lagărele de muncă din țară și de la canal fiind înregistrat în acte oficiale ca deținut numai între 06.10.1952 - 16.11.1955 (Viorel Rus, *Starea de spirit a populației și situația politică în județul Năsăud în primii ani ai sovietizării și instaurării regimului comunist*, <http://www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/ISTORIE>).

DARĂBAN, ALEXANDRU, născut la 17 octombrie 1960 în Sângeorz-Băi, județul Bistrița-Năsăud. Licențiat al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „1 Decembrie 1918” Alba-Iulia; Masterat în „Ortodoxie românească” – Facultatea de Teologie Ortodoxa din Cluj-Napoca; Are trei cărți publicate, precum și articole și eseuri în diferite publicații. Împreună cu profesorul Florin Hodoroga fondează revista *Pisanii Sângeorzene*.

DOLOGA, DORIN, originar din comuna Romuli, județul Bistrița-Năsăud. Arhivist la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud. Absolvent al Facultății de Istorie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, doctorat la aceeași universitate între anii 2003-2010, specializarea Istorie Modernă, obținând titlul de doctor în anul 2010. A publicat o serie de articole și studii privind istoria Țării Năsăudului, dar nu numai, în *Revista Bistriței*, *Acta Bacviensia*, *Archiva Moldaviae*.

HODOROGA, FLORIN, născut la 24.01.1977 în Sângeorz-Băi, cursurile școlii primare, gimnaziale și liceu în localitatea natală. Licențiat al Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca – Facultatea de Geografie. Profesor de geografie Liceul Teoretic „Solomon Haliță” și Școala Gimnazială „A.P. Alexi”, Sângeorz-Băi. În Prezent, student anul IV I.D. la Academia de Muzică „Gh. Dima” Cluj-Napoca, Facultatea Artele Spectacolului, Specializare: Pedagogie coregrafică; Manager Casa Orașenească de Cultură Sângeorz-Băi (Martie 2006 – Februarie 2007); Profesor coregraf dansuri populare și membru în Asociația Coregraților din România din 2002;

MORARIU, TIBERIU, născut la 26 septembrie 1926 în comuna Salva, județul Bistrița-Năsăud, decedat la 30 noiembrie 1982 în Cluj-Napoca. Se naște în familia (cu mai mulți copii) preotului greco-catolic din Salva, unde face întâia clasă primară. Celelalte trei le urmează în limba germană la Bistrița, de asemenea și primele trei clase de gimnaziu. Continuă la cel românesc din Năsăud după Marea Unire și absolvă în 1924. Se înscrie la Facultatea de Științe a Universității *Regele Ferdinand I* din Cluj, secția geografie. În 1929 obține licența, iar în anul următor este trimis la Paris pentru specializare. În 1955 este ales membru corespondent al Academiei Române (Teodor Tanco, *Dicționar literar 1639-1997 al județului Bistrița-Năsăud*, Editura *Virtus Romana Rediviva*, Cluj-Napoca, 1998, p. 232).

OANEA, LAURENȚIU, s-a născut în anul 1888, în localitatea Sângeorz-Băi. Între anii 1899-1907 a urmat studiile la Liceul grăniceresc „George Coșbuc” din Năsăud, ale cărui porți s-au deschis în 4 octombrie 1863, după care între 1907-1911 s-a înscris și urmat pregătirea la Universitățile din Cluj, Budapesta, Graz și Viena. După finalizarea studiilor, a practicat avocatura în Târgu Mureș, iar din 1919 a cerut să intre în Baroul de Avocatură al județului Ilfov. A locuit în București până în 1970, când a trecut la cele veșnice, în vârstă de 82 de ani. A fost notar (secretar) al Adunării Naționale de Unire de la Alba Iulia. După Marea Unire, Laurențiu Oanea a fost deputat de Năsăud între 1919-1920, 1926-1927 și senator în anul 1931.

Repertoriu bibliografic al revistei *Pisanii Sângeorzene*

- 2014 -

1.	ANANIA, BARTOLOMEU: <i>Crăciunul în pușcărie cu părintele Anania – anul 1943</i> , nr. 1(17), ianuarie, pp. 49-50.
2.	AEGIA, M.: <i>O stațiune balneară română</i> , nr. 2 (18), februarie, pp. 41-44.
3.	ALEXI, A. P.: <i>Suspinul meu</i> , nr. 2 (18), februarie, pp. 9-10.
4.	ANDRESI, MAXIM: <i>Din notițele mele de pe vremea războiului mondial</i> , nr. 11 (27), noiembrie, pp. 21-22.
5.	*** <i>Arhiva de folclor sângeorzană</i> , nr. 5 (21), mai, pp. 27-31.
6.	BARIȚIU, GEORGE: <i>Istoria Regimentului al II-lea Românesc grăniceresc transilvan - I</i> , nr. 3 (19), martie, pp. 29-34.
7.	BARIȚIU, GEORGE: <i>Istoria Regimentului al II-lea Românesc grăniceresc transilvan – II</i> , nr. 4 (20), aprilie, pp. 33-40.
8.	BARIȚIU, GEORGE: <i>Istoria Regimentului al II-lea Românesc grăniceresc transilvan – III</i> , nr. 6 (22), iunie, pp. 33-41.
9.	BARIȚIU, GEORGE: <i>Istoria Regimentului al II-lea Românesc grăniceresc transilvan – IV</i> , nr. 7 (23), iulie, pp. 17-30.
10.	BARIȚIU, GEORGE: <i>Istoria Regimentului al II-lea Românesc grăniceresc transilvan – V</i> , nr. 8 (24), august, pp. 33-50.
11.	BERBECARU, PAUL: <i>Congresul Diecezan al AGRU-lui din Eparhia Cluj-Gherla</i> , nr. 11 (27), noiembrie, pp. 25-36.
12.	BODIU, AUREL; GOLBAN, MARIA: <i>Portul tradițional din subzona Rodna</i> , nr. 1 (17), ianuarie, pp. 13-20.
13.	BUIA, GRIGORE: <i>Destine împlinite</i> , nr. 7 (23), iulie, pp. 41-52.
14.	CĂRĂUȘ, FELICIA MARIA: <i>Vasile Al-George – gazetar în slujba Astrei</i> , nr. 3 (19), martie, pp.26-28.
15.	CHITUL, IULIAN: <i>Băile de la Sângeorzul Român</i> , nr. 6 (22), iunie, pp. 7-8.
16.	*** <i>Condițiunile de admitere în Școala mixtă de arte și meserii Sângeorz-Băi, județul Năsăud, pentru anul școlar 1929-1930</i> , nr. 9 (25), septembrie, pp. 40-41.
17.	*** <i>Costituirea Senatului Național Român din comitatul Bistrița-Năsăud</i> , nr. 12 (28), decembrie, pp. 28-34.
18.	COSTAN, IOAN: <i>Comemorarea patriarhului Miron la Năsăud</i> , nr. 12 (28), decembrie, pp. 47-48.
19.	COȘBUC, GEORGE: <i>Românii ținând drumul lui Napoleon cel Mare</i> , nr. 6 (22), iunie, pp. 42-44.
20.	DĂRĂBAN, ALEXANDRU: <i>Preoți profesori de religie ortodoxă din Năsăud care au avut în păstorire credincioșii din Sângeorzul interbelic</i> , nr. 1 (17), ianuarie, pp. 36-47.
21.	DĂRĂBAN, ALEXANDRU: <i>Preoțimea din Sângeorz-Băi în primii ani de după instaurarea comunismului</i> , nr. 2 (18), februarie, pp. 47-50.
22.	DĂRĂBAN, ALEXANDRU: <i>Presa comunistă din Regiunea Rodna (1951-1952)</i> , nr. 6 (22), iunie, pp. 51-56.

23.	DĂRĂBAN, ALEXANDRU: <i>Flore Tahăș – tânăr sângeorzan ucis de autoritățile comuniste</i> , nr. 8 (24), august, pp. 7-14.
24.	DĂRĂBAN, ALEXANDRU: <i>Chiaburul ca sursă a tuturor relelor – oglindit în presa comunistă a Regiunii Rodna</i> , nr. 9 (25), septembrie, pp. 47-56.
25.	DĂRĂBAN, ALEXANDRU: <i>Căminul cultural „Maxim Lica” din Sângeorz-Băi</i> , nr. 9 (25), septembrie, p. 13.
26.	DĂRĂBAN, ALEXANDRU: <i>„Înstăriții” Sângeorzului</i> , nr. 10 (26), octombrie, pp. 47-56.
27.	DĂRĂBAN, ALEXANDRU: <i>Discursul pro-dinastic și loialist al unor ierarhi și politicieni ardeleni în momentul intrării României în Primul Război Mondial</i> , nr. 11 (27), noiembrie, pp. 43-49.
28.	DĂRĂBAN, ALEXANDRU: <i>Începuturile represiunii comuniste în Sângeorz-Băi</i> , nr. 11 (27), noiembrie, pp. 56-60.
29.	DĂRĂBAN, ALEXANDRU: <i>Un sprijinitor al ortodoxiei în Sângeorz-Băi, dr. Andrei Monda</i> , nr. 12 (28), decembrie, pp. 49-52.
30.	*** <i>Din pastoralele ierarhilor locului</i> , nr. 1 (17), ianuarie, pp. 8-9.
31.	DOLOGA, DORIN: <i>Biserica de piatră din Sângeorz-Băi</i> , nr. 4 (20), aprilie, pp. 15-19.
32.	DOLOGA, DORIN: <i>Aspecte juridice ale Fondurilor grănicerești năsăudene</i> , nr. 5 (21), mai, pp. 49-53.
33.	DOLOGA, DORIN: <i>Biserica românească din Valea Rodnei</i> , nr. 6 (22), iunie, pp. 11-16.
34.	DOLOGA, DORIN: <i>Locuitorii din Sângeorz-Băi participanți la Primul Război Mondial (1914-1918) – I</i> , nr. 7 (23), iulie, pp. 31-35.
35.	DOLOGA, DORIN: <i>Locuitorii din Sângeorz-Băi participanți la Primul Război Mondial (1914-1918) – II</i> , nr. 8 (24), august, pp. 27-30.
36.	DOLOGA, DORIN: <i>Locuitorii din Sângeorz-Băi participanți la Primul Război Mondial (1914-1918) – III</i> , nr. 9 (25), septembrie, pp. 35-39.
37.	DOLOGA, DORIN: <i>Locuitorii din Sângeorz-Băi participanți la Primul Război Mondial (1914-1918) – IV</i> , nr. 10 (26), octombrie, pp. 33-38.
38.	DOLOGA, DORIN: <i>Locuitorii din Sângeorz-Băi participanți la Primul Război Mondial (1914-1918) – V</i> , nr. 11 (27), noiembrie, pp. 37-42.
39.	DOLOGA, DORIN: <i>Locuitorii din Sângeorz-Băi participanți la Primul Război Mondial (1914-1918) – VI</i> , nr. 12 (28), decembrie, pp. 35-46.
40.	*** <i>Frumoasa activitate a Asociației Refugiaților Năsăudeni din Câmpulung-Bucovina</i> , nr. 9 (25), septembrie, pp. 15-16.
41.	HALIȚĂ, MAXIM: <i>Noi mărturii privind biserica din Sângeorz-Băi</i> , nr. 4 (20), aprilie, pp. 20-23.
42.	HALIȚĂ, MAXIM: <i>O inedită autobiografie</i> , nr. 11 (27), noiembrie, pp. 17-20.
43.	HODOROGA, FLORIN: <i>Ioan Dărăban – membru al Orchestrei Române de Tineret</i> , nr. 7 (23), iulie, pp. 55-56.
44.	HODOROGA, FLORIN: <i>Profesorul Virgil E. Ciocârlă</i> , nr. 8 (24), august, pp. 53-58.
45.	HODOROGA, FLORIN: <i>Taraful Tradițional „Păunița”...</i> , nr. 12 (28), decembrie, pp. 21-22.
46.	*** <i>IN MEMORIAM – FILIMON SIMINIC</i> , nr. 12 (28), decembrie, pp. 5-14.
47.	MĂGUREAN, ȘTEFANIA MONICA: <i>Despre oameni, timpuri, locuri</i> , nr. 6 (22), pp. 48-50

48.	MORARIU, IULIU-MARIUS: <i>Un document important despre adunarea Despărțământului Năsăud al Astrei din anul 1919 – I</i> , nr. 3 (19), martie, pp. 21-25.
49.	MORARIU, IULIU-MARIUS: <i>Un document important despre adunarea Despărțământului Năsăud al Astrei din anul 1919 – II</i> , nr. 4 (20), aprilie, pp. 41-45.
50.	MORARIU, IULIU-MARIUS: <i>Înființarea cercului Astra al Salvei (11 februarie 1900 – o restituire istorică)</i> , nr. 5 (21), mai, pp. 55-57.
51.	MORARIU, IULIU-MARIUS: <i>Pe urmele lui Grigore Pletosu – interviu cu Pavel Jarda, strănepotul protoiereului</i> , nr. 7 (23), iulie, pp. 36-40.
52.	MORARIU, TIBERIU: <i>Material etnografic și folclor din Munții Rodnei – I</i> , nr. 9 (25), septembrie, pp. 10-12.
53.	MORARIU, TIBERIU: <i>Material etnografic și folclor din Munții Rodnei – II</i> , nr. 10 (26), octombrie, pp. 7-14.
54.	MORARIU, TIBERIU: <i>Material etnografic și folclor din Munții Rodnei – III</i> , nr. 11 (27), noiembrie, pp. 7-8.
55.	MORARIU, TIBERIU: <i>Material etnografic și folclor din Munții Rodnei – IV</i> , nr. 12 (28), decembrie, pp. 17-20.
56.	OANEA, LAURENȚIU: <i>Unirea Ardealului și Partidul Național-Liberal</i> , nr. 1 (17), ianuarie, pp. 22-28.
57.	OANEA, LAURENȚIU: <i>Statul romano-catolic unguresc din Transilvania</i> , nr. 2 (18), februarie, pp. 11-35.
58.	OANEA, LAURENȚIU: <i>Răspunsul domnului profesor Nicolae Iorga</i> , nr. 3 (19), martie, pp. 11-18.
59.	OANEA, LAURENȚIU: <i>Năsăudenii și Unirea Ardealului</i> , nr. 12 (28), decembrie, pp. 25-27.
60.	OLAR, ADRIAN; OLAR, SEBASTIAN: <i>Sângeorzenii în actualitate</i> , nr. 3 (19), martie, pp. 52-58.
61.	OMETIȚĂ, EMILIA: <i>Mădălina Petri din Sângeorz-Băi</i> , nr. 1 (17), ianuarie, p. 12.
62.	POIENARU, TITUS: <i>Portul nostru românesc</i> , nr. 11 (27), noiembrie, pp. 13-14.
63.	POP, ALEXANDRU: <i>Dezbinarea în biserica Românilor din Ardeal și Ungaria (1697-1701) – I</i> , nr. 3 (19), martie, pp. 35-44.
64.	POP, ALEXANDRU: <i>Dezbinarea în biserica Românilor din Ardeal și Ungaria (1697-1701) – II</i> , nr. 4 (20), aprilie, pp. 24-30.
65.	POP, ALEXANDRU: <i>Dezbinarea în biserica Românilor din Ardeal și Ungaria (1697-1701) – III</i> , nr. 5 (21), mai, pp. 41-55.
66.	POP, ALEXANDRU: <i>Dezbinarea în biserica Românilor din Ardeal și Ungaria (1697-1701) – IV</i> , nr. 6 (22), iunie, pp. 17-30.
67.	POP, ALEXANDRU: <i>Dezbinarea în biserica Românilor din Ardeal și Ungaria (1697-1701) – V</i> , nr. 7 (23), iulie, pp. 25-30.
68.	POP, ALEXANDRU: <i>Dezbinarea în biserica Românilor din Ardeal și Ungaria (1697-1701) – VI</i> , nr. 8 (24), august, pp. 17-50.
69.	POP, ALEXANDRU: <i>Dezbinarea în biserica Românilor din Ardeal și Ungaria (1697-1701) – VII</i> , nr. 9 (25), septembrie, pp. 19-34.
70.	POP, IULIU: <i>Biografia lui Ioan Jarda</i> , nr. 10 (26), octombrie, pp. 17-32.
71.	POP, PETRE: <i>Teodor Iepurean</i> , nr. 9 (25), septembrie, p. 42.
72.	PRECUP, EMIL: <i>Profesorul dr. Artemiu Publiu Alexi</i> , nr. 5 (21), mai, pp. 35-37.

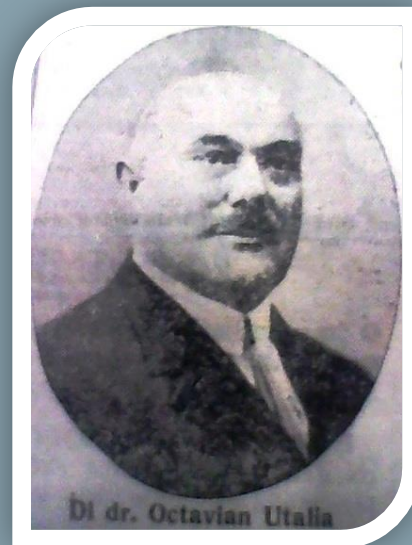
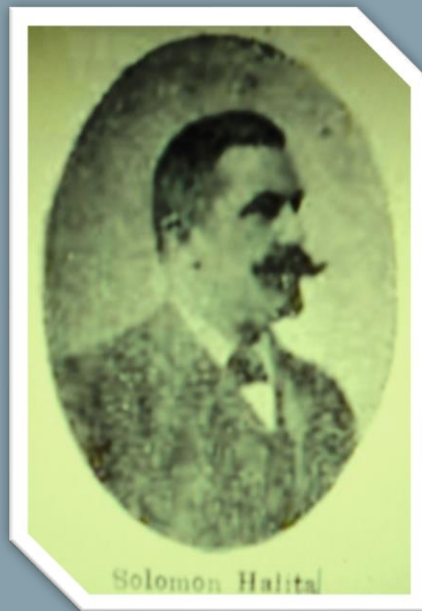
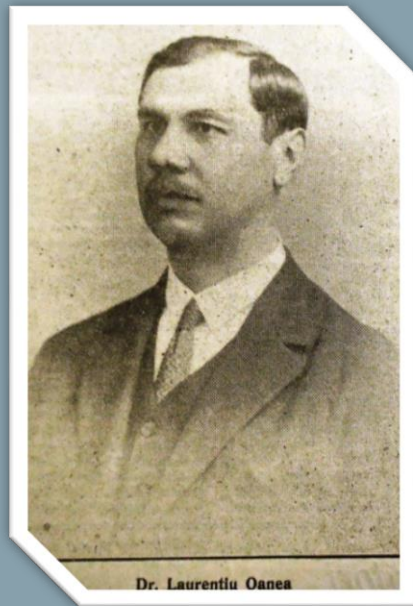
73.	*** <i>Preot Constantin Necula a conferențiat la Sângeorz-Băi...</i> , nr. 4 (20), aprilie, pp. 48-49.
74.	PREDA, RADU: <i>Mai au politicienii Dumnezeu?</i> , nr. 1 (17), ianuarie, p. 10.
75.	PREDA, RADU: <i>Condamnarea comunismului –I</i> , nr. 11(27), noiembrie, pp. 53-55.
76.	*** <i>Producțiune teatrală la Sângeorz-Băi</i> , nr. 9 (25), septembrie, pp.43-44.
77.	PUIE (JARDA), VIRGINIA: <i>Crăciun cu cardinalul Alexandru Todea în anul 1987</i> , nr. 1 (17), ianuarie, pp. 51-54.
78.	PUIE (JARDA), VIRGINIA: <i>Virtuosul preot Anton L. Buga</i> , nr. 3 (19), martie, pp. 47-50.
79.	PUIE (JARDA), VIRGINIA: <i>O circulară e episcopului greco-catolic Dr. Iuliu Hossu în vizorul Securității</i> , nr. 6 (22), iunie, p. 47.
80.	RUSSU, AL., <i>Clopotarul din Sângeorz</i> , nr. 10 (26), octombrie, pp. 43-44.
81.	SÂNGEORZANUL: <i>Cântece populare</i> , nr. 2 (18), februarie, pp. 5-6.
82.	SÂNGEORZANUL: <i>Cântece populare – culese de pe Valea Someșului</i> , nr. 3 (19), pp. 5-8.
83.	*** <i>Sângeorz-Băi în plin sezon – plăceri și necazuri</i> , nr. 7 (23), iulie, pp. 7-8.
84.	SCRIDON, OCTAVIAN: <i>M-a durut tristețea voastră</i> , nr. 10 (26), octombrie, pp. 41-42.
85.	SCURTU, ELISABETA: <i>Contribuții la istoricul bisericii de lemn Buna Vestire din Cormaia</i> , nr. 1 (17), ianuarie, pp. 30-34.
86.	SF. IOAN GURĂ DE AUR: <i>Cuvânt la Anul Nou</i> , nr. 1 (17), ianuarie, pp. 3-7.
87.	SOHORCA, IUSTIN: <i>Date istorice despre comuna Sângeorz-Băi – I</i> , nr. 4 (20), aprilie, pp. 7-12.
88.	SOHORCA, IUSTIN: <i>Date istorice despre comuna Sângeorz-Băi – II</i> , nr. 5 (21), mai, pp. 7-25.
89.	SOHORCA, IUSTIN: <i>Datini și folclor din Sângeorz-Băi</i> , nr. 9 (25), septembrie, pp. 7-9.
90.	SOHORCA, IUSTIN: <i>Poezii populare</i> , nr. 11 (27), noiembrie, pp. 9-12.
91.	*** <i>Strănepot al Regelui Munților, învățătorul Ioan Marcu</i> , nr. 7 (23), iulie, pp. 11-14.
92.	VALEA, LUCIAN: <i>Poezia pământului</i> , nr. 2 (18), februarie, pp. 36-38.
93.	ZINVELIU, VASILE PETRE: <i>Maestrul Filimon Siminic</i> , nr. 12 (28), decembrie, pp. 12-13.

Cuprins

<u>IN MEMORIAM – FILIMON SIMINIC</u>	5
Filimon Siminic – tenor.....	7
Tenorul Filimon Siminic, cetățean de onoare al orașului Sângeorz-Băi.....	10
Opera Națională Română din Iași anunță decesul maestrului Filimon Siminic.....	11
Preot Zinveliu Vasile Petre, <i>Maestrul Filimon Siminic</i>	12
<u>TRADIȚII</u>	
TIBERIU MORARIU , <i>Material etnografic și folclor din Munții Rodnei – IV</i>	17
FLORIN HODOROGA , <i>Taraful Tradițional „Păunița”</i>	21
<u>SÂNGEORZENII ȘI MAREA UNIRE</u>	
DR. LAURENȚIU OANEA , <i>Năsăudenii și Unirea Ardealului</i>	25
<i>Constituirea Senatului Național Român din comitatul Bistrița-Năsăud</i>	28
<u>BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE</u>	
DORIN DOLOGA , <i>Locuitori din Sângeorz-Băi participanți la primul război mondial (1914-1918)</i>	37
IOAN COSTAN , <i>Comemorarea Patriarhului Miron la Năsăud</i>	47
ALEXANDRU DĂRĂBAN , <i>Un sprijinitor al ortodoxiei în Sângeorz-Băi, Dr. Andrei Monda</i>	49
<u>AUTORII</u>	53
<u>REPERTORIUL BIBLIOGRAFIC AL REVISTEI</u>	
<u>PISANII SÂNGEORZENE – 2014</u>	54
<u>CUPRINS</u>	58

Revistă sprijinită și finanțată de:

**CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CASA DE CULTURĂ SÂNGEORZ-BĂI**

ISSN 2285-8229
ISSN-L 2285-8229